Inden Døre, Skuespil i tre Handlinger

Förord till den elektroniska utgåvan

Under arbete...

INDEN DØRE,

SKUESPIL I TRE HANDLINGER

AV

MAGDALENE THORESEN.

KJØBENHAVN.

*

GYLDENDALSKE BOGHANDELS VORLAG (V. HEGEL Æ SØN). TRYKT HOS J. JØRGENSEN A CO.

1877.Personerne.

deres Børn.

Lyder Martin, Kjøbmand. Fru Martin, haus Hustru Jahn, , Anton,!

Diderik van Ejmer, Mægler, Broder til Fru Martin.

Lister, Koutoirbetjent.

Robert Steen, Kjøbmand.

Cecilie, bans Datter, forlovet med Anton.

Ole Halvorsen, Kjøbmandssvend.

Kari, Tjenestepige

En Løberdreng

Arbeidere og Musikanter.

Handlingen foregaar i en Handelsby i Norge. Mellem 2den og Bdie Handling er hengaaet omtrent et Aar.FØRSTE HANDLING.

En Stue med velhavende gammeldags Udstyr i Lyder Martins Hob. To Glasdøre føre i Baggrunden ud til en Have. Døre til Højre og Venstre. Solskin over Haven.

Förste Optrin.

Anton Cecilie.

Anton

(kommer fra Haven læsende i et Dagblad).

„Vær ønsket fra os Allesammen En glad fornøjet Fødselsdag!" .... Det er udmærket!

Cecilie

(raskt fra den anden Havedør til Højre).

Anton!

Anton.

Cecilie! Godmorgen — igjen!

Cecilie. Og tillykke — igjen!

Anton.

Ja var Lykken et godt Ord, da var den min idag.6

Cecilie.

Men ellers ikke?

Anton.

O jo! for jeg har jo Dig, Cecilie. Du er min virkelige lyslevende Lykke. Alle gode Ønsker ere egentlig kun Lykønskninger med Dig. Hvor blev jeg dog glad imorges, da Du ståk dit kjære Ansigt ud af Vinduet og nikkede til mig. Solen kom frem idetsamme over Fjeldet og skinnede paa Dig; jeg ved ikke, hvem af Jer der straalede mest, — men straale gjorde I begge to. Dette er dog den gladeste Fødselsdag, jeg har oplevet.

Cecilie.

Naar man er saa god som Du, bliver man snart glad.

Anton.

Og da nu Du er meget bedre end jeg, skulde Du efter den Regning ogsaa være meget gladere.

Cecilie.

Jeg har i det mindste meget Mer at glæde mig

over.

Anton

(kysser hende).

Du er en liden Ordkløverske!

Cecilie.

Hvad var det Du læste op af Avisen, da jeg kom?7

Anton.

Ja det maa Du høre. Det er hverken mer eller mindre end et Vers til mig.

Cecilie.

Et Vers i Avisen? Nu er jeg forbauset. Fra hvem?

Anton.

Fra „Folkene i Enhjørningen". Saaledes underskriver Vedkommende sig.

Cecilie.

Men hvem af dem skriver Vers?

Anton.

Naturligvis Gesellen, Ole Halvorsen. Han er en Slags Lejlighedspoet — gjør Vittigheder og holder Taler, som han forresten ikke altid slipper vel fra.

Cecilie

(rækker efter Avisen).

Lad mig dog se hvad han skriver.

Anton.

Der staar det.

Cecilie

(læsende):

„Vær ønsket fra os Allesammen En glad fornøjet Fødselsdag." O de holde af Dig, Anton! (læser videre:)

„Gid Livets bedste Fryd og Gammen Maa times Dig til Guds Behag!8

Imellem gamle Bjørgvigs Fjelde, En ædel Søn, en Ven saa kjær!" A n t o n. Hys! der kommer Mor.

Andet Optrin.

De Forrige. Fru Martin Hun kommer fra højre Stuedør med sit Strikketøj. Anton gaar mod hende. Cecilie lægger Avisen paa Bordet og gaar til Venstre.

Anton.

Godmorgen, kjære Mor! (Han leder hende hen til Sofaen.)

Fru Martin

(sætter sig ved Bordet til Højre).

Godmorgen min Søn, og tillykke med Dagen! Anton.

Tak Moder.

Fru Martin

(med et let Anstrøg af Ironi).

Jeg kommer jo rigtignok bagefter, — men . . .

(hun strikker ivrigt.)

Anton.

Om Du saa sletikke var kommet .... F r u M a r t i n

(som før og fremdeles).

Saa var det lige godt?

Anton.

Det var det ikke. Men jeg mener: at om Du slet ingen Lykønskning kom med, saa vidste jeg dog, at Du bar den i Hjertet.9

Fru Martin. Det gjorde jeg, min Søn.

Anton

(kjærlig).

Hvad er det Moder, — jeg synes Du ser .... Fru Martin.

Hvordan ser'?

Anton.

Ikke rigtig fornøjet ud.

Fru Martin. Aa . . . jeg er meget vel fornøjet; hvorfor skulde jeg ikke være det?

Anton. Du, som har slig en Søn!

Fru Martin

(betragter ham glad).

Det er sandt.

Anton

(tager Cecilie ind til sig).

Der idag fylder sit 25 Aar, — og har den Lykke at præsentere som sin Forlovede den smukkeste og bedste Pige i hele Byen — ja i hele Landet! Fru Martin

(strikker ivrigt).

Høj høj! Nu gaar vi tilvejrs!

Anton.

O vi gaar højere endnu! — Og som desforuden har don kjærligste Mor, som findes paa hele Jorden!

Fru INI a r tin

(lader Strikketøjet hvile).

Min Søn! — Ja, Hjerte har jeg jo, det kan Ingen tage fra mig.

Anton

(bøjer sig ind til hende).

Og et trofast Hjerte!

Fru Martin.

Min gode Søn, min Yngste! — Herren bevare Dig!

Cecilie

(Lar nærmet sig frygtsomt og lægger nu sit Uoved ind til bende paa den anden Side).

Fru Martin

(ser sig om og trækker sig lidt tilbage).

Hvad er det? — Naa, er det Dig? Var Stadsen bare, — jeg er jo endnu i min gamle Husdragt,

Cecilie

(gaar nedslaaet til Venstre).

Anton.

Det gjør Ingenting. Mor, — Du er den, Du er, alligevel.

Fru Martin.

Det er jeg, min Søn. Ikkeheller har jeg nogentid sat Stort paa Klæderne, — inden Døre, at sige. Men Hver har jo sin Maade, (strikker.)

Anton

(gaar ben til Cecilie).

Cecilie har nu pyntet sig i Dagens Anledning, og for Heltens Skyld, ikke sandt?11

Cecilie. Ja Anton, for Din Skyld alene.

Fru Martin.

0 smigre ham ikke saa forfærdeligt!

Anton.

Ligesom han ikke fik Smiger fra andre Kanter! Fru Martin

(vil gaa).

Ja hvad Din Moder siger, regner Du nok ikke stort, — for hun taler Sandheden.

Anton.

Gud velsigne Dig. Mor, tal Du Sandhed; men bliv nu lidt hos os.

Fru Martin. Nej, lad mig gaa. Der er Mangt og Meget, som skal tilses i et Hus, især paa Morgenstunden.

Cecilie.

Jeg har allerede ordnet Alt, haade til Chokoladen og til Middagen.

Fru Martin.

1 den Stads?

Cecilie.

O nej!

Anton.

Cecilie var oppe med Solen, ligesom jeg.12

Fru Martin.

Aa, jeg hørte Jer nok. — Før var det nu Mor, som fik det første Ord. Men vi Gamle maa finde os i at blive afdankede; det er vor Lod.

Anton.

Tror Du ikke, jeg var kommen ind til Dig, hvis jeg ikke havde frygtet for at vække Dig.

Fru Martin.

Har Du da frygtet for det før?

Anton.

Nej, nej. Men kjære Mor! Før kan ikke altid være nu.

Fru Martin

(gaar ud til Højre).

Ja, som sagt: vi bliver afdankede, min Søn.

Tredie Optrin.

Anton. Cecilie.

A n t o n.

Jeg ved ikke, hvad der er Aarsag til den Misstemning, som nu snart mælder sig hver Dag?

Cecilie.

Jeg er bange for, det er mig.

Anton.

Dig, Cecilie? Du, der staar og skinner som en Solblomst i dette gamle Indelukke, saa selve13

Støvskyerne komme til at se ud som Guld! Nej, Kjære! Jeg har jo desuden selv hørt Fader omtale Dig med sand Beundring, nu ved Klubselskabet den 17de Maj. Og Mor, — ja hun formelig skryder af Dig. Nej, skal det være En af os, er det nok snarere mig.

Cecilie.

Dig, Anton?

Anton.

Ja, ser Du — Far er efter den gamle Mode: jeg er jo en Gut, og tør selvfølgelig hverken have Mening eller Vilje.

Cecilie.

Du bør ogsaa føje Dig, Anton.

Anton.

Naturligvis — med Maade. Det, som gaar for vidt, krænker Retten. Far har siu Ret — og jeg har min. Nej — Sagen er, at her er et Mellemled . . .

Cecilie.

Du mener Lister.

Anton.

Ja. Den Karl gjør ikke godt, eller rettere sagt: han gjør Skade. Var Far og jeg alene, kunde det nok komme dertil, at vi en Gang imellem satte Haardt mod Haardt; men saa var der tillige den Mulighed, at vi lidt efter lidt kunde arbejde os sammen. Nu derimod lægger det Menneske sig14

imellem overalt, og fejg og sejg som han er, kommer man ingen Vej med ham. Man sparker ham væk idag, og imorgen er han der igjen.

Cecilie.

Ja — Du skaaner ham ikke!

Anton.

Aa, han taaler Alt! — Jeg ved ikke, hvad det er han vil vinde ved det. For den Sags Skyld er jeg tilfreds med, at Jahn kommer hjem.

Cecilie.

O, Din ældste Broder!

Anton.

Baade min ældste og min yngste, vi er kun to.

Cecilie.

Hvor jeg er spændt paa hans Komme!

Anton.

Det er jeg sandelig ikke. Hans Udenlandsrejse vil ikke have forandret ham Meget.

Cecilie.

Far og Mor har dog store Forventninger.

Anton.

Bevar's! han er jo Husets Ældste. Firmaets Arving. Du ved, vor Handelsstile har en forgyldt Enhjørning til Skilt? Cecilie.

Ja.

Anton.

Den er beordret af Fader -— og contrabeordret af Lister — at skulle opforgyldes i disse Dage, saa den med fornyet Glans kan skinne over Husets gamle Værdighed, naar Jahn kommer.

Cecilie.

Huf! der er alligevel nogle fæle skumle Gange og Kroge bagved.

Anton

(spøgefuld).

Ikke et Muk om det, der er bagved! Hold Dig til Skiltet. — Nu, Godmorgen, Kjære! jeg vil skynde mig hen at træffe Fader. Der maa gjøres Noget for Folkene paa denne Dng. Jeg vil se, om jeg ikke kan presse en Tier ud af den Gamle, som jeg kan give dem til en lystig Aften.

Cecilie.

Fortjener Du da ikke saameget selv, at Du kan give dem af Dine egne Penge?

Anto n.

Hm hm! der rørte Du ved et ømt Sted, Cecilie, — lad det fare. Godmorgen! (han viuker

til hende og gaar mod venstre Havedør, medens hun gaar til Højre. Han møder sin Kader.)Fjerde Optrin.

De Forrige. Lyder Martin. Lyder Martin

(kommer fra Haven, læsende i et Brev. Rækker Anton Haanden).

Naa, er Du der, gratulerer med Dagen! Her er Brev fra Din Broder.

Anton.

Saa?

L. Martin

(oprømt).

Med den Underretning, at vi kan vente ham om tre Dage.

Ant 011. Hvor skriver han fra'?

L. Martin. Fra Hamborg, (rækker Lam Brevet.) Der kan Du se. — Jeg tilstaar, det har sat mig i et ualmindelig godt Humør.

Anton.

Men kjære Far, han skriver jo: om tre Dage har I mig.

M a r t i n

(tager Brevet).

Javel.

Ant o n.

Og Brevet er tre Dage gammelt. Dateret den 17de August, og idag har vi den 20de._17

Martin.

Død og Plage! Saa kommer han jo idag med Dampskibet?

Anton.

Ja. Hvis han ikke skifter Sind.

Martin.

Skifter Sind? Naar han har skrevet til sin Far: den og den Dag kommer jeg, saa kommer han, — han er ikke vokset fra Respekten. — Naa! Ja, da faar Du jo Højtid sammen med Din Bror, og derved kan Du nok staa Dig! — Hvor «r Mor?

Cecilie.

Skal jeg hente hende?

Martin.

Ja, gjør det. Det er sandt, Cecilie, Du har jo ikke set Jahn, Du?

Cecilie.

Nej.

Martin.

Ja det bliver Noget! Det er en Verdensmand af prima Sort! — Man har ialfald skrevet mig det til. Men nu har han jo ogsaa været udenlands paa tredje Aar. I Frankrig og Spanien, ja jeg ved ikke alle de Steder! Ja, gaa Du og hent Mor.

Cecilie

(gaar ud til Hpjre med et Nik til Anton).

218

Martin

(til Anton, idet han tager Avisen og ser i).

Der faar Du En at danne Dig efter, saa Du kan lære at blive en Mand, — naar den Tid kommer.

Anton.

Aa . . . det faar jeg dog vel helst lære af mig selv.

Martin

(ser paa ham).

„Dig selv?" Hvad er det for Noget?

Anton.

Jeg ved ikke, — det er vel mig selv og ikke noget Andet.

M artin

(overseende).

Jo, jeg skal sige Dig, hvad det er: det er Skoledrenge-Filosofi, passende til at kaste Bold med i Frikvarteret. . .

Anton

(afsides).

En temmelig fri Oversættelse!

Martin.

Men det hænder stunddom, at en slig Bold slaar Ruderne ind hos Naboerne. Agt Dig. at Du ikke træffer en Rude i Din egen Fars Hus!

Anton

(afsides).

Der kunde komme formegen Luft ind.19

Martin.

Hvad siger Du?

Anton.

Ingenting, soiu er værd at lægge Mærke til.

, Martin.

Hm, Monsjøen er nok ellers ikke af den beskedne Formening. (læBer i Avisen.)

Anton

(afsides).

Dette varsler daarligt for min Plan med Tieren!

Martin

(læser overrasket).

„Til Hr. Anton Martin paa hans 25de Fødselsdag". (aer strengt paa Anton). Hvad er det? - Skal

mit Navn bruges til en saadan Drengestreg? Stilles op til en Skive for Latteren?

Anton.

Det er jo ikke Deres Navn, Far, det er mit.

Martin.

Jeg — mig selv! naturligvis. Men af hvem har Du faaet det Navn, Monsjør?

Anton.

Det kan der jo ikke være nogen Tvivl om, eftersom Loven siger, at. Sønnen skal bære sin Fars Navn.

M ar tin.

Men Loven siger tillige, at Sønnen skal ære og agte sin Fars Navn.

2*20

Anton.

Det gjør jeg. (afsides:) Nu kan jeg skyde en hvid Pind efter Tieren!

Martin

(læser videre).

„Vær ønsket fra os Allesammen" — gad vide, hvem disse „Allesammen" er? (læser videre:) „Folkene i Enhjørningen". Mine Folk? Er de gaaet fra Forstanden ? (læser igjen o n .... En glad fornøjet Fødselsdag". — Og de vover at sætte mit Navn offentlig frem ved Siden af saadant Vaas. (læser halvhøjt:) ?,En ædel Søn, en Yen saa kjær." (han kaster Bladet paa Bordet.) Gud fordømme mig, om jeg har set noget Lignende, (tii Anton:) Og dette

anser Du naturligvis for en stor Ære?

Anton

(lidt nedslaaet).

Ja ... jeg kan ikke negte det.

Martin.

Som min Fars Søn vilde jeg have skammet mig som en Hund.

Anton.

Det beviser dog et godt Forhold.

Martin.

Hvilket Forhold? Har Du noget Forhold til mine Folk? — Men der har vi Følgerne af den saakaldte Tidsaand! — Enhver vil være Noget og raade med, enten han kan eller ej. — Jeg vil21

sige Dig, min Søn, at den Aand, som skal raade inden mine Døre, skal være min Aand og ikke Tidsaanden. Lad den gaa Bersærkergang omki'ing i Gaderne og skrige Livet af sig med sine Hurraer for Povl og Per, — mit Hus skal være rent og frit for den Slags Pøbelanfald. Nu ved Du min Mening. — Og gaa nu ned og drag Omsorg for, at der er en Baad parat til at hente Din Broder fra Dampskibet, (ser paa sit Uhr.) Klokken er halvelleve, om en god halv Time* tager jeg herfra.

Anton.

Men Dampskibet kommer først efter tolv.

M art in.

Jeg tager afsted om en god halv Time.

Anton

(gaar ud af venstre Havedør).

Godt.

Femte Optrin.

Lyder Martin. Fru Martin.

Fru Martin

(ind fra højre Sidedør).

Men hvad hører jeg! Johan kommer idag?

(hun sætter sig i Sofaen ved Bordet, hvor hendes Strikketøj ligger tilligemed Avisen.)

Martin

(giver hende Brevet og gaar mod Baggrunden).

lier er Brevet.Fru Martin

(læsende).

„Min kjære Papa!" Hører Du, Lyder? Martin

(tørt).

Jeg ved hvad der staar.

Fru Martin

(læsende).

„.....Hils min kjære Fru Mama!" Hører

Du det, Lyder?

Martin. Jeg har læst Brevet, siger jeg.

Fru Martin. Og nu skulde det netop træffe sig saa, at der er Højtid i Huset! Han kunde da aldrig være kommen mer belejlig.

Martin.

Han var vel kommen belejlig til enhver Tid?

Fru Martin. Ja, det skulde jeg tro!

Martin.

Desuden behøvedes vel ikke saamegen Op-brasen, fordi en Gut fylder Aar? — Men man gaar nu altid omkring med et „Overflødighedshorn" i Tankerne.

Fru Martin

(bliver opmærksom).

Jeg synes, Du er i slet Humør, Far Lyder?23

Martin.

Lad mig være det, jeg er.

Fru Martin.

Naa, naa. Vor Yngste fylder idag sit 25de Aar. Det er femogtyve Aar siden vi takkede Gud for et velskabt Barn, — vi har vel Raad til en liden Opbrasen i den Anledning, tror jeg.

M a r tin.

Ja, bras Du op.

Fru Martin.

Desuden, naar Du finter mig med „Overflødighedshornet", da ved jeg nok, at Du sigter til mine Forældres Hus, der paa Hjørnet, med Kvisten i Toppen; men det er det Samme; det var Hjertemennesker, som boede der.

Martin.

Ja, Gudbevar's! lad os ikke gaa videre i det Kapitel, jeg kan det udenad.

Fru Martin

(strikker ivrigt).

Desuden . . . Anton er en brav Søn.

M artin.

Aa, der mangler ham ikke paa Anerkjendelse. Du kan læse i Avisen, der er disket op med Ros nok.

Fru Martin

(tager Avisen og læser).

„Til Hr. Anton Martin".24

Martin.

Ja, Du kan nyde det i Stilhed, jeg har den Fornøjelse at kjende det.

Fru Martin

(har læst videre).

Nej, Herregud! Og det er til vor Søn. (iæser.>

Martin.

Ja . . . Vi har den Ære, at han er vor Søn.

Fru Martin

(læsende).

„Imellem gamle Bjørgvigs Fjelde". — Ak, det er, som man lever op igjen, naar man hører Sligt! — Er Du ikke rørt, Lyder?

Martin.

Nej. Jeg er ikke rørt over at se mit Navn i Aviserne paa den Maade. Dertil er jeg for ærekjær en Mand.

Fru Martin

(betænkende sig).

Ja . . . det er kanske heller ikke ret passende. Men . . .

Martin.

Desuden: skjønner Du ikke, at de derved paa en Maade stiller ham paa min Plads?

Fru Martin.

Ja . . . men det er jo Dit eget Barn, Lyder.

Martin.

Er det da kommen saavidt, at jeg skal gjøres umyndig ?25

Fru Martin. Gud bevar os, Lyder! En Mand i Din Alder?

Martin.

Disse Dagdrivere, som der kalde sig „Alle-sammen", er det ikke mine Folk?

Fru Martin

(ivrig).

Dine Folk.

Martin.

Har de nogensinde vist mig en Opmærksomhed? Fru Martin.

Aldrig.

Martin. Er jeg ikke Principalen?

Fru Martin

(ser stolt paa ham).

Det er Du. — Hvad siger Anton til dette? Martin.

Aa, han spiser s'gu gjerne den Slags Makroner.

Fru Martin. Det kan være. Men . . . hvoraf kommer det? . . . Hvem tror Du det er, som sætter ham op?

Martin. Du mener Cecilie?

Fru Martin.

Netop.26

Martin,

Det Nus!

Fru Martin.

0. hun er ikke liden i sine egne Tanker. Læg vel Mærke til, hvordan hun gaar her omkring og breder sig, saa det kan se ud, som hun var den, der gjorde Alt. — Men jeg har nu været Kone i mit Hus i tredive Aar, og det er ikke forfaldent endnu! — Og saa denne Opstadsen!

Martin

(skarpt).

Vilde Du, Folk skulde sige om os, at vi holdt hende knapt?

Fru Martin. •

Vist ikke. Men der er Maade med Alt.

Martin.

Hun faar være klædt efter vor Stilling, naar hun er opdraget i vort Hus, — og forlovet med vor Søn.

Fru Martin.

Aaja, Du har Ret, Lyder. Men inden Døre . . .

Martin.

Det bliver en anden Sag.

Fru Martin.

Ikke for de Unge Lyder. De gjør Inde og Ude til samme Sag. — Men, som jeg siger Dig: det er hende, der sætter ham op. Han er ikke den Søn, han var for et Aar siden; da var det27

Mor — og Mor til hver Tid! — Tror Du, han kom først til mig imorges ? — Nej; man er afdanket. (hun strikker ivrigt.)

Martin.

Hm, det har ingen Nød. Jeg er endnu den, som gaar foran, — og saalænge jeg er den, jeg er, skal mine Sønner finde sig at gaa bagefter.

Fru Martin.

Ja Du, Lyder, Du kan befale; men jeg?

M art in.

St! der kommer Lister.

Sjette Optrin.

De Forrige. Lister. Lister

(fra venstre Havedør, blid og bukkende).

Goddag.

M arti n. Goddag igjen, Lister.

Lister

(lidt nærmere).

Goddag, Frue.

Fru Martin

(giver ham Haand).

Goddag, kjære Lister.

Lister

(til begge).

Gratulerer med Dagen.28

Martin og Fruen.

Takker! Takker!

Lister

(ser mod Loftet).

Ja . . . Det er en vakker Alder, 25 Aar! — Og Hr. Anton er en vakker Søn.

% Martin.

En brav Søn, Gud ske Lov! (klapper ham paa Skulderen:) De er ham en god Støtte, Lister.

Lister.

Jeg er selv trængende til Støtte; og det har De været for mig, højstærede Hr. Principal, — (bukker mod Fruen:) og De med, Fru Martin. Hvad havde jeg, næst Guds Hjælp, været uden Dem?

Martin.

Naa naa, Lister, gjør Dem nu ikke selv Uret.

Fru Martin.

Hvo sig selv fornedrer, skal ophøjes, Lister, — De er nu En af de Faa, som giver Gud Æren.

Lister.

Fruen! — hvad er et Menneske? En Orm i Støvet!

Fru Martin.

Vi er ikke Andet. Men hvor mange vedgaar det?

Martin.

Ser De, Lister, min Hustru og jeg betragter Dem nu ikke som en Tjener, men som en Ven i vort Hus.29

Lister.

Takker saameget! — Det er og i dette Hus jeg har fundet den rette Vej. Gud lønne Dem Begge! og Gud lønne de Unge ! — For det er jo saa: at de Unge gaar til og de Gamle gaar fra, — det er Verdens Gang.

Martin.

Hm, det har ingen Jag; — jeg er just ikke tænkt at gaa af idag.

Lister.

De staar sikker nok, Hr. Martin. Men Ungdommen har Hast i vore Dage. Det er Tidsaanden, som man siger, der jager paa.

Martin.

Aa . .. jeg tænker nok, Tidsaanden render sig selv en Stage i Livet!

Lister.

Gid det var saa vel! — Forresten er Hr. Anton

meget afholdt af Folkene, — som han da ogsaa

fortjener; for han er særdeles opmærksom imod

dem, — ja saamænd er han det. (ha« skotter til Martin, der rynker Brynene.)

Fru Martin.

Men De ved jo endnu ikke den Nyhed, Lister, at Jahn, vor Ældste, kommer hjem idag.

Lister

(afsides, lang i Ansigtet).

Hm! (tii Fru Martin:) Nej, gjør han det!30

M ar tin.

Jo. Vi har ham om en Timestid.

Lister.

Det var da mærkeligt. — Ja — Huset florerer: „Lyder Martin & Sønner" ; det er et. vakkert Firma.

Martin

(med Humor).

Jeg synes, De har forbandet travlt med at faa mig afsat, Lister?

Lister.

Herren bevare mig fra det. Gid De maa styre i mange Aar; thi bedre Styringsmand kan vi ikke faa. — Jeg er jo kun en simpel Haand-langer . . .

Martin.

De er ingen simpel Haandlanger, Lister, De er min Medhjælper.

Fru Martin.

Ja. — Og om De ogsaa er kommen af simpel Stand .. .

Martin

(viaker venligt til hende).

Ikke tale om Stand her; Lister er vor Lige-

v

mand.

Lister

(rørt).

Takker! ... Takker!

Fru Martin.

Og saa er De et Hjertemenneske, Lister.31

Martin.

Det er min Kones Kæphest, som De ved. Lister.

Et godt Hjerte drager Alle til sig, Fru Martin. De har Mange, som gaar med Dem!

Martin.

Men et Glas Yin skulde vi vel have os? Fru Martin

(rejser sig, men Cecilie kommer idetsamme med Vinen).

Det skal vi faa. Nu, der er jo Cecilie med den!

Niende Optrin.

De Forrige. Anton. Cecilie. Anton bærende to Karafler med Vin og Cecilie en Bakke med Vinglas og Kager. Biderik van Fjmer.

M artin.

De Unge, bærende med hinanden Livets Byrder!

Lister. Et godt Varsel, Hr. Martin.

Anton

(har sat Vinen paa Bordet).

Baaden skal være færdig til rette Tid, Far. Martin

(skjænkende Vinen).

Godt. Og nu et Glas Vin, Lister.32 Lister

(listende hen til Bordet).

Takker.

Diderik van Ejmer.

(Ind fra Havedøren til Venstre. Han bærer en tre—fire Smaa-poser. Syngende.)

„Et Glas i Haand og en Glut ved sin Side!" — Goddag i Huset! Allerede ved Vinen! (han rækker Martin Haanden:) Gratulerer med Dagen, Svoger!

Martin.

Tak, Svoger.

D. v. Ejmer

(giver Fruen og derefter Anton og Cecilie Haanden).

Gratulerer med Dagen, Søster! — Anton! — Cecilie! Gratulerer. — Pf! det er en slig Hede, Godtfolk, at man gjerne kunde stege Spurve i Luften.

Marti n.

Hvorfor ikke Duer?

D. v. Ejmer.

Ha, ha! Du mener som saa: at da blev det dog en Gang til Noget med de noksom bekjendte: „stegte Duer i Mumlen". Nej, Svoger, det hører ikke til i vor Tid! — Her maa trælles! Rendes fra Herodes til Pilatus. — Naa, jeg klager ikke. (tii Fru Martin.) Vi er ikke af dem, som klager, hvad? (syngende:) „En Ret Mad paa Nøjsomheds Bord!" — Gud ske Lov for Poserne, Søster!M art in.

Vil l)u imidlertid ikke lægge dem fra Dig saalænge,. Du tager Dig et Glas Vin?

D. van Ej mer

(lægger Poserne). Om jeg vil? (tager et Glas og klinker med dem Alle:)

Skaal Svoger! — Skaal Søster! — Skaal Anton! (afsides til Martin:) Prægtig Gut! — Skaal Cecilie! (afsides til Anton:) Vakker Kjæreste! — Ja, Lykke med Dagen Allesammen! (drikker ud og sætter Glasset:) Men Død og Plage! det er jo sandt, Du staar jo i Avisen, Anton, — har Du set det, Svoger?

Martin.

Jo.

D. v. Ej mer.

Haa haa! tænkte jeg: det bliver en Gut, som

«i

sætter Liv i Affærerne.

M arti n.

Havde Du allerede fulgt mig til Jorden? D. v. Ej mer

(fatter sig hastigt).

Hvad er det Du siger, Svoger? (han gaar hen og

Bkjæukcr Vin i sit Glas og løfter det højtideligt:) Svoger -

Søster: en Skaal.— Der gives Oldinge paa 20 Aar, vi kjende dem, vi vide, hvad de due til. — Der gives Ynglinge paa 60 Aar, — længe leve de!

(lian gaar rundt og klinker med dem Alle.) Held OU Lykke

for Husets Chef, længe leve han! — længe leve den forgyldte Enhjørning! (han drikker ud og sætter Glasset fra sig.)

Martin

(sætter ogsaa sit Glas).

Takker.

Fru Martin

(rørt).

Tak for det, Bror!

I), v. Ej mer. Ja, Søster, jeg har jo ikke „Hode", som man siger . . .

Fru Martin. Det har Du ikke, Diderik, men Du har Hjerte. Martin

(afsides).

Der kom det.

D. v. Ej mer

(Bætter sig hen til Fruen).

Ja Gudskelov, Søster. Vi er kommen af Hjertefolket, vi.

Martin

(med et Skuldertræk, afsides).

Nu er Visen igang. — Hør, Lister, jeg har et Ord at sige Dem, før jeg tager afsted.

Lister

(har holdt sig afsides og iagttagende).

Jeg er til Tjeneste, -Hr. Martin.

D. v. Ej mer. Skal Du ud, Svoger?

Fru Martin. Du ved ikke det, Bror, at Jahn er ventendes idag med Dampskibet. Vi havde netop nu Brev fra ham.D. v. Ej mer. Ej ej! (med et Buk til Anton:) Fødselsdagen i Ære! — men dette bliver jo en veritabel Højtidsdag. Altsaa, Svoger skal ud at hente Husets Ældste! — jeg mener af de Unge, — andre Unge forresten ufortalt.

Martin

(til D. y. Ejmer, idet han gaar mod Venstre).

Det skal jeg. Vi sees igjen til Middag, haaber jeg? •

D. v. Ejmer. Gud bevar os! — Jeg havde ellers noget Vigtigt at afgjøre med Dig, Svoger, — det er angaaende Ejendommen der i Fiskevigen.

Martin.

Aha. Ja jeg skal blot give Lister Besked, (han ser paa sit Uhr.) Endnu er der tre Kvarter, til Dampskibet kommer, — jeg skal om ti Minuter være her tilbage for at høre, hvad Du har at sige

mig. (han vinker til Lister og gaar mod venstre Stuedør.)

Diderik

(standser Lister).

Stop, Mand! vi To har jo ikke drukket med hinanden, (han tager et Glas med vin.) Jeg skulde egentlig ikke drikke saa tidligt paa Dagen, men . . .

Lister

(vinkeT ham tilbage).

Undskyld, Hr. van Ejmer; Forretninger ...

(ud gjennem venstre Stuedør efter Lyder Martin.)

3*36

D. v. Ejmer. Et mærkeligt Menneske, den Lister.

Fru Martin. Sig: et sjeldent Menneske, Bror!

D. v. Ej mer. Nøjsom og beskeden . ..

Fru Martin.

Og hjertelig.

D. v. Ej m e r. Der lægger det Gode til, hvor han kan.

Anton

(træder uærmere fra Havedøren til Hpjre rued Cecilie).

Men saasom han intet Godt har at lægge til af, er det rimeligt han trækker det fra.

D. v. Ej mer.

Søstersøn, — det er formeget sagt.

Anton.

Det er sagt, som det er tænkt.

D. v. Ej mer. Rigtig, — men . . . man faar heller ikke sige alt det, man tænker. Noget faar ligesom gjemmes hen, skjønner Du.

Anton.

Til at brygge Ædder af.

Fru Martin

(strikker hidsigt og lader Garnnøglet trille).

Cecilie, mit Nøste!37

Cecilie

(bringer hende det).

Værsaagod.

Fru Martin

(til Cecilie).

Og saa skulde vi vel ha' den Chokolade.

Cecilie.

Nu skal jeg hente dell. (iler ud til Højre med et lidet Vink til Anton.)

Anton.

Jeg skal hjælpe Dig. (følger ud efter hende.)

Fru Martin

(lægger Strikketøjet).

Ser Du, Bror, han kan ikke være fra hende et Øjeblik; det vil sige, at han formelig skyer sin Moder.

D. v. Ejmer.

Søster, det er vist for meget sagt.

Fru Martin.

Nej nej! Du kan tro mig. — Men den Foi--lovelse har aldrig været efter mit Sind.

D. v. Ej mer

(har efterhaanden tømt sit Glas og skjænker i paany).

Siger Du det, Søster? Skulde egentlig ikke drikke saa tidligt paa Formiddagen, (drikker.) En delikat Sherry!

Fru Martin.

Naturligvis er det Noget, jeg beholder for mig inden Døre, skjønner Du.38

D. v. Ej me r.

Naturligvis! — Vi har Allesammen Noget at lukke for.

Fru Martin.

Jeg skal sige Dig den Ting, Bror: jeg skal afdankes. (hun strikker ivrigt.)

D. v. Ejmer

(højtidelig).

Søster . . . Du er ikke af dem man afdanker. — Ser Du, det kommer an paa Rødderne her i Verden, — og vi er af bra' Folk, vi!

Fru Martin.

Det er vi, Bror.

D. v. Ejmer.

Vi kan være os selv bekjendt, — om jeg saa maa sige.

Fru Martin.

Det kan vi.

Ottende Optrin.

De Forrige. Lyder Martin.

Martin.

Nu, Diderik van Ejmer, hvad har Du saa at berette? Men spind det ikke for langt ud!

D. v. Ejmer. Det skal jeg ikke. Kort og godt: Du kau faa Ejendommen i Vigen, men 12,000 Spdlr.Marti n.

Det er jo 2000 over mit Bud.

D. v. Ejmer.

Det er det, Svoger. Men Du skal betænke, at der følger med baade Land og Vand, — at Du kommer til at eje hele Vigen indover.

Martin.

Tror Du, jeg har set paa det med en Sæk over Ho'det.

D. v. Ejmer.

O Nej, Du har nok Øjnene aabne, Du Svoger! — Men Du skal huske paa, at naar Du engang trækker Dig tilbage fra Handelen og lader Firmaet gaa over paa Dine Sønner, — naturligvis om mange Herrens Aar — som sagt: Du er endnu Ynglingen i den og den Alder! — da, ser Du, bygger Du Dig et vakkert lidet Sted inde i Vigen.

Fru Martin.

Et „Fredsberg", kjære Lyder.

D. v. Ejmer.

Hvor Du kan tilbringe Dine gamle Dage, — naar den Tid kommer, da Du bliver gammel, vel at mærke!

Fru Martin.

Og en vakker Have!

D. v. Ejmer.

Ja, der er Jord nok til Agerdyrkning; Fiskepladser og Baadehavn! Som sagt . . .40

Martin.

Ja — jeg ved det jo Altsammen. Men ser Du, van Ejmer, jeg ved, at Ejeren vil sælge, og der er for Øjeblikket ingen anden Liebhaver end mig.

D. v. Ej m e r. Det er rigtigt, — men . . .

Martin.

Følgelig staar jeg ved mit Bud: Ti Tusind Spdlr.

D. v. Ejmer. Dine Ord i Ære, Svoger; men bare endnu den Bemærkning: Ejendommen er en halv Gang til saameget værd . . .

Fru Martin. Og Du vil jo dog saa gjerne ha' den, Lyder.

Marti n.

Foreløbig bliver det ved, hvad jeg har sagt. Træffer Du Ejeren paa Dørsen, da bringer Du ham mit Svar.

D. v. Ejmer. Det skal ske, som Svoger ønsker, (aer sig om

efter Poserne.)

Fru Martin. Du maa ikke gaa, Bror, nu kommer jo Chokoladen, — ja se, der er den allerede!

Cecilie

(bærer Chokoladen ind og arrangerer den paa Bordet).41

D. v. Ejmer.

Ja ... jeg skulde egentlig Ingenting ha'.

Fru Martin.

Aa, Du maa drikke en Kop af den dejlige varme Chokolade, Bror!

D. v. Ejmer

(lægger Poserne).

Godt, Søster, den skal blive drukken — saa varm, som en kjærlig Bror kan døje den i 19 Grader Réaumur!

Cecilie

(byder ham).

Værsaagod, Onkel.

Fru Martin.

Men Lister? Han skulde dog ogsaa have sig en Kop Chokolade.

Martin.

Ja. Han er derude, jeg skal kalde paa ham.

(ud til Venstre.)

Cecilie

(byder Kage).

Lidt Kage, Onkel?

D. v. Ejmer

(forsyner sig vel).

Hm, skulde egentlig ikke skjæmrae Appetiten ud til Middag.

Fru Martin.

Aa, Bror! hvornaar har Du i gamle Dage uroet det ene Maaltid med det andet? Lad Du hvert sørge for sig.42

I), v. Ej mer. Ak, i gamle Dage, Søster! Da var mail Forskjærer i „Overflødighedshornet"! Det var Tider! (sukkende.) Kommer aldrig mer tilbage!

M arti n

(med I/fster).

Naa, her har vi Manden.

Lister

(beskeden og bukkende).

Takker saameget.

Cecilie

(byder Martin og Lister Chokoladen).

Martin

(tager eu Kop).

Tak, Barn.

Lister

(hölder sig beskedent tilbage).

Takker, Frøken!

Fru Martin. Kom nærmere, Lister

Martin.

Tag Plads. Mand! De er altfor beskeden. Lister

(træder ydmygt nærmere og sætter sig).

Takker saameget.

D. v. Ej mer. Nu, Lister, hvad siger De om det, at Husets Ældste kommer hjem idag? . . . Jeg mener naturligvis43

Næstældste, for den egentlige „Ældste" ved vi hvor er! Nu maa De nok vige Pladsen, Far?

Lister.

Jeg er fornøjet med det, saasom min Principal bestemmer.

Martin

(klapper ham paa Skulderen).

Tænker ogsaa, De kan være det!

Fru Martin. Lyder har nok Noget i Baghaanden til Dem.

D. v. Ejmer. Død og Plage, har han det? Ja, da kan De sgu' være fornøjet.

Lister

(rørt).

Har nydt saamegen Godhed i dette Hus . . .

Fru Martin. Hvad siger De om at bestyre Møllebruget der i Vaagen, — og at bo i det vakkre nye Hus, Lister ?'

Anton

(afsides).

Han?

Martin

(afsides).

Her kan ikke ties med Nogenting i dette Hus.

Lister. Jeg, Fruen.....Martin.

Ja, Lister. Min Kone kom mig i Forkjøbet; men siden det nu engang er sagt, saa lad mig føje til: at det ganske rigtig er min Bestemmelse, nu da min ældste Søn vender tilbage, og selvfølgelig skal træde ind paa Kontoret, — at overlade Bestyringen af Møllen til Dem.

A nto n

(i Baggrunden).

Til den Karl!

Cecilie

(tilvinker ham Taushed og taler sagte med ham).

Lister

(rejser sig).

Hr. Martin, Fruen! Dette er i Sandhed formeget. De har selv Børn.

D. v. Ejmer.

Ganske rigtig, — jeg tænkte det Samme.

Martin.

Mine Børn skal vente, til deres Tid kommer, — det vil sige: min Tid. De, Lister har gjort Dem fortjent af Huset. Min ældste Søn har været bortrejst, — og min yngste har behøvet Raad og Vejledning af en erfaren Mand; vi ved jo, hvordan det er med Ungdommen. — Kort og godt: jeg har bragt i Erfaring, at De er en Hædersmand, — og De skal derfor modtage Deres Løn.

Anton.

Den snigende Nederdrægtighed.Lister

(mærker sig Anton).

Undskyld, Hr. Principal; men jeg siger endnu engang: det er formeget. Jeg er en simpel Mand . . . tager jeg imod dette, da er det paa en Maade at tage Brødet ud af Munden paa deres egne Børn . . . Gud bevare mig!

Anton

(i Baggrunden).

Den Hykler!

M arti n.

Jeg ærer Deres Vægring . . .

D. v. Ejmer.

Det er bravt, det er bravt!

Fru Martin.

Saadan er han!

\

Martin.

Ikke destomindre bliver det ved hvad jeg har sagt. — Om en Maanedstid vil Huset være i beboelig Stand derude, og da er det min faste Bestemmelse, at De skal indtræde i Deres nye Stilling.

Fru Martin.

Hvad siger De nu, Lister?

Lister

(rejser sig sønderknust af Taknemligbed).

Jeg siger . . . Fruen . . . Ja, jeg finder ikke Ord.

Martin.

Behøves heller ikke. Vi kjende Deres Tanker i saa Henseende. — Og nu et Glas Vin paa den46

Sag! (ban gaar heii og iskjænker Vinen.) Behag at tage Glassene, mine Herrer. (▼• Ejmer og Lister tage deres Glas.) Skaal, Lister!

D. v. Ejmer. Held og Lykke, Lister! — Held og Lykke, Svoger!

Lister.

Jeg takker Dem Allesammen, hjertelig Tak! —

Jeg er kun en simpel Mand . . . (han standser betagen af Rørelse).

Martin

(til Anton).

Hvor er Dit Glas?

Anton. Jeg drikker ikke.

Martin.

Drikker Du ikke? — Tag Dit Glas og drik Lister til.

Anton

(bestemtere).

Undskyld; . . , men jeg gjør det ikke. Lister

(har iagttaget Anton).

Ja ... om Forladelse, Hr. Principal! men jeg er bange for, man savner mig paa Kontoret. Tillad at jeg gaar.

M a r t i n

(har betragtet Anton med Harme).

Gaa De med Gud, Lister.Fru Martin. Velkommen igjen til Middagen, Lister, men nu spiser vi først Kl. 4.

Lister

(bukker rundt). Takker saameget, (gaar ud i Baggrunden.)

D. v. Ejmer

(efter ham).

Stop lidt, Maud, vi kan slaa Følge, (han tager sine Poser.) Farvel, Svoger Martin! — Søster! — Anton! — Cecilie! —

Fru Martin. Velkommen til Middag, Bror!

D. v. Ejmer. Tak, Søster! («a.)

Niende Optrin.

hyder Martin. Fru Martin. Cecilie. Anton.

Martin

(efter en Stilhed, til Anton).

Du vilde ikke drikke Listers Skaal. Anton

(beskeden, men fast).

Nej. Jeg drikker ikke hans Skaal. Martin.

Den Skaal, Din Far udbringer, drikker Du ikke?48

Anton.

Tilgiv Far, — jeg kunde det ikke. Jeg ser det, Du ikke ser.

Martin.

Du ser? — Hvad er det for et Sprog Du fører? — Husker Monsjøren hvem han taler til?

Fru Martin

(ængstet).

Tag Dig det ikke for nær, Lyder!

Martin

(kold og energisk under hele Optrinet).

Hys, lad mig om det.

Fru Martin

(strikker ivrigt og lader Garnnøglet trille).

Cecilie, mit Nøste!

Cecilie.

Yærsaagod.

Martin

(til Anton).

Du har i den senere Tid tiltaget Dig en Myndighed, som ikke anstaar min Søn. Du træder op med en Mine, ... er Du Herre i Huset eller er jeg?

Anton.

Far, Du misforstaar mig. — Jeg er ikke længer et Barn, — Livet modnes dog i mig ligesom i ethvert andet Menneske.

Martin.

Jeg er bange for, nt det er Selvtilliden, der modnes.

r F49

Anton. Ja ja, — ogsaa det.

Martin. Og det tilstaar Du uden videre V

Anton.

Far . . . man maa dog kunne .stole paa sig selv; — man kan jo ikke blive Mand uden det.

Martin.

Mand! Ha lia ha! det siger den Dreng!

Fru Martin. Lyder, Lyder! overil Dig ikke.

Martin

(til Fruen).

Du har ikke Noget at gjøre med dette!

Fru Martin. 0 min Mand! Du kaster Jord paa mig?

(strikker ivrigt.)

Martin.

Det er en af de gamle Phraser. Hold Dig til, hvad jeg siger og skru ikke Sagen op. Jeg vil ikke have Din Indblanding i mine Affairer, og dermed basta.

Fru Martin

(lader Garnnøglet trille. Til Cecilie):

Mit Nøste!

Cecilie

(rækker liende det).

Yærsaagod.

450

Marti n

(til Anton).

Da jeg var i Din Alder holdt jeg min Mund, naar min Fader talte. Hvad han bestemte, var Lov for mig, og jeg kritiserede ikke.

Anton.

De vil dog vel ikke, Far, at jeg skal være uden Mening?

Martin.

Din Mening er der endnu ingen Brug for i mit Hus. — Det var formodentlig en saakaldet „Mening", der yttrede sig før, da Du paa min Opfordring ikke vilde drikke med Lister?

Anton

(lidt frygtsom).

Jeg ... vil ikke nægte det.

Martin.

Ha ha! En Mand, som har været Dig en Vejleder og Støtte nu i over to Aar.

Anton.

Jeg har ingen Vejledning havt af Lister. Han kan være baade snu og forslagen; men han er alligevel uvidende, — han trænger snarere til mig, end jeg til ham.

M a r t i n

(til Fruen).

Der hører Du Selvtilliden!51

Fru Martin.

Ja, Lyder, jeg hører det. Men han er opsat; det kommer ikke først fra ham.

Anton.

Fra hvem kommer det da, Mor? — Hvem er det, som sætter mig op?

Fru Martin

(strikker ivrigt).

Aa . . . det skal vi nu ikke tale om.

Anton.

Jo, Mor, det skal vi netop tale om, saa vi engang kan komme tilbunds i den Sag.

Fru Martin.

Gud bevare os, min Søn! Det er jo, som Du vilde stevne mig for en Ret. (lader Garnnøglet trille.) Cecilie, mit Nøste!

Anton

(standser Oecilie, tager det og lægger det paa Bordet).

Pas Dit Nøste, Mor.

Fru Martin.

Det var formegen Umage at tage det op?

A ntoil.

Nej, men det var spildt Umage. — Og nu, Mor, sig nu frem, hvem det er, Du tror, der sætter mig op?

Cecilie

(træder frygtsom til.)

Jeg ved ... at man tror det er mig.

4*52

Fru Martin.

Hører Du, Lyder?

Anton.

Det er umuligt, Cecilie!

Cecilie.

Jeg kjender mig ogsaa ganske uskyldig, — men desuagtet ved jeg, at man tror det. Hvordan skal man faa en

Mistanke fra sig? Den er jo kun der, hvor intet Bevis findes. Den er som en tung Luft. som en Skygge i Krogene, som Nogen, der spejder om En bestandig! Jeg kan ikke holde det ud! — Bedst jeg kommer bort herfra.

Martin.

Se se!

Fru Martin

(til Martin).

Hvad har jeg sagt?

Anton

(har slaaet Armen om hende).

Cecilie! Og alt Dette har Du lidt, uden at sige det til mig.

Cecilie.

Jeg vilde ikke være Skyld i, at Du stod i et spændt Forhold til Dine Forældre. Men nu er det sagt. — og nu kan jeg i Sandhed ikke bære det længere — jeg maa hort herfra.

Martin

(træder hende nærmere).

Hvor agter Du Dig hen, om jeg maa spørge?Cecilie.

Jeg ... vil tjene for mit Brød.

M ar ti n.

Tror Du, jeg vil have den Skam paa mig, at min Søns Forlovede skal tjene for sit Brød?

Cecilie.

Ja ja. Ingen skal kave Skam af mig . . . Saa kan vor Forlovelse være hævet.

Anton.

Cecilie! Ved Du hvad Du siger? Cecilie.

Jo . . . jeg ved, Anton. Men jeg vil ikke, at Nogen skal bære Skam for min Skyld. — Du kan blive lykkelig uden mig, — og jeg bør ikke gaa imellem Dig og Dine Forældre. Nej, jeg kan ikke, — jeg vil ikke være her. (h»n vil ile ud.)

Martin

(til Oecilie, haard og bydende):

Bliv! (til Anton): Gaa!

Anton

(bønlig).

Far!

M art in.

Gaa. siger jeg.

Anton

(fattet).

Blot et Ord, Far, saa skal jeg lyde Deres Befaling. — Tvinges Cecilie til et fortvivlet Skridt,54

da gjør ikke Regning paa mig; thi ... jeg er med

hende ! (ban iler ud i Baggrunden.)

Tiende Optrin.

Lycler Martin. Fru Martin. Cecilie.

Martin (til Cecilie).

Altsaa her forberedes en Skandale i mit Hus. — Hvad har Du at klage?

Cecili e.

Jeg klager ikke.

Martin.

Har Du ikke været holdt som en Datter af Huset ?

Fru Martin

(strikkende ivrigt). Jeg skulde tro det. (hun lader Garnnøglet trille, og idet Cecilie vil tage det op, standser hun hende og tager det

selv.) Lad det ligge! — Jeg skal nok selv ta' det.

Martin.

Du har været her i mit Hus et Aar. Du har nydt Ære og Anseelse. Du er bleven forlovet med min Søn.

Fru Martin. Han kunde have faaet hvem han vilde.

Martin.

Hys! (til Cecilie:) Ved Du ogsaa, hvad Du er kommet af? — Din afdøde Mor var lidt i Slægt55

med mig; men det paalagde mig ingen Forpligtelse overfor Dig. Alligevel tog jeg Dig til mig.

Fru Martin.

Du gjorde det af et godt Hjerte, Lyder.

Martin.

Jeg tror nok, det var et af Dine egne Hjerte-paafund; men ligemeget: det skete, og nu har vi Følgerne.

Cecilie

(bri6ter i Graad).

Ak, lad mig komme bort herfra!

Martin.

Saa der kunde siges det, at Du havde lidt Overlast i mit Hus? Nej, stop. Du bliver her. Ingen tvivlsomme Rygter sat igang om min Fa-milje! — Du er min Søns Forlovede, og naar Tiden kommer, skal Du bære hans Navn, mit Navn, forstaar Du. Og jeg vil gjøre Dig opmærksom paa, hvad Du synes at glemme, at det er et uplettet Navn.

Cecilie.

Det har jeg ikke glemt.

Martin.

Med det Navn kan Du løfte Dit Hoved og se Folk i Øjnene.

Cecilie (stolt).

Med det Navn jeg bærer har jeg endnu ikke behøvet at skamme mig for Nogen!56

-r

Martin. Det er . . . et Spørgsmaal.

Cecilie. Jeg er fattig; men jeg er ærlig.

Martin. Hm. Ved Du, hvor Din Far er?

Fru Martin

(bliver ængstelig).

Lyder!

Cecilie.

Det ved jeg ikke; men det er ikke min Skyld. Martin.

Ved Du, at han rejste af Landet som en Fallent, en Bedrager?

Fru Martin. Lyder, Lyder! hun er hans Barn.

Cecilie

(synker sammen).

Ak!

M a r t i n

(uden at ændse Noget).

Han efterlod sin Hustru, som var svagelig og gammel, og rejste hort. Ingen vidste, og Ingen ved hvorhen, — efterladende sig en Gjæld af 30,000 Sp dir.Cecilie. Du forbarmende Gud!

Martin.

Og af disse tredive Tusind falc\t Noget over Tredjedelen paa mig. — Jeg tror, at jeg har handlet imod den Mands Barn, som jeg kan forsvare.

Cecilie

(bøjer sig imod ham).

Ak, tilgiv!

Martin.

Du ved nu, hvad Du er kommet af og kan forholde Dig derefter. — Mit Hus er agtet, og mit Navn er uden Plet. Hvad her foregaar inden Døre er min Sag, men ikke udenfor! — Vover Du, vover min Søn et Skridt henimod Skandalen, da er mit Hus stængt for Jer Begge. — Tænk vel over, hvad jeg her har sagt, og glem ikke min Advarsel, — den bliver ikke givet to Gange, (han ser paa sit Ubr. Til Fruen:) Nu gaar jeg. Søl'g Du for Resten. af venstre Havedør.)

Fru Martin

(hviler Strikketøjet og ser vemodig paa Cecilie, som staar overvældet. Da rejser hun sig og lader Nøglet trille).

Aa! (Cecilie giver hende det.) Tak, Barn, Tak! -

Lad mig give Dig et Kj's for det. (hun kysser hemio

og gaar ud til Højre.)58

Ellevte Optrin.

Cecilie. Anton.

Cecilie.

Og dette Aag skal jeg bære. — Denne frygtelige Ydmygelse! — Se ud for Verden, som jeg var en Pryd i Huset, og hemmeligt vide, at jeg er en Skam. — Høre Dem sige, at de holde af mig, og i Hjertet være mig bevidst, at de ikke kan lide mig. Kau jeg holde det Liv ud, — kan jeg? — For min Kjærligheds Skyld?

Anton

(kommer hastig ind fra Højre).

Cecilie! — Jeg saa Far gaa; — sig mig, Kjære! hvad sa' han til Dig?

Cecilie

(fatter sig).

O . . . . han brummede .... og skjendte, som Du ved han plejer; — men vi skiltes som Venner.

Anton.

Gud ske Lov, saa er Alting godt! — Jeg var saa bange for . . .

Cecilie

(afbryder ham livlig).

Ja Du, nu maa her bestilles Noget! Jeg maa over i Kjøkkenet og sørge for Middagsmaden.

Anton

(kysser glad hendes Haand).

Og jeg ned til Dampskibet at hente Hæders-

gjæsten! (De ile ud til liver sin Side).

(Tæppet falder.)ANDEN HANDLING.

En Veranda udenfor en stor gammel Bygning, med aabne Fløjdøre til Venstre. Til Højre et lidet Lysthus af Slyngplanter. Paa Verandaen et stort Havebord med Stole. Nærmest Forgrunden to mod hinanden vendte elegante Gyngestole. Baggrunden dannes af en Have, som ender med et Gitter, hvori der er en Laage. Langs ined Gitteret er en Promeuade.

Første Optrin.

Lyder Martin. Jahn. Anton. D. v. Ejmer.

t

M a r t i n

(i den ene Gyngestol, rygende en Cigar).

Delikat! Det er ogsaa et Slags Kjøretøj,

dette! (ban gynger mod Sønnen.)

Jahn

(gynger mod Faderen. Skjødesløs, overlegen).

Ha ha ha! Ja. Man kommer ikke langt . . . Anton

(gaar fra og til).

Men man har den Fordel at være selv Hest.60

D. v. Ej in er

(sidder lidt tung ved Bordet og ryger. Hver Gang han taler vaagner han op og tænder Piben).

Bravo, Anton!

Jahn.

Onkel Diderik, fuld af hjertelig Beundring som sædvanlig!

Diderik.

Hjerte er der nok af, Søstersøn; — var der bare lidt liere Penge! — Svære Tider . . .

Jahn.

Skulde den kjære Onkel virkelig være paa

Vej til at forløfte sig paa disse svære Tider?

• •

9

D. v. Ejmer. Ak, Søstersøn, jeg tager i saa godt jeg kan.

J ahn.

Jeg er nu af den Mening, at man i det hele ikke skal forløfte sig paa Noget. Hvad man ikke kan overkomme med et raskt, let Tag, lad det ligge — til en Anden. Det bekjendte Ord „Slider" gaar ud af min Ordbog.

D. v. Ejmer. Godt sagt . . . men

Martin.

Hm . . . jeg er dog ikke ganske enig med Dig heri, min Søn. Det Ene med det Andet! — man faar tage det, som det falder.61

D. v. Ej ra er. Rigtig, Svoger. Man faar Død og Plage være om sig!

J ahn

(med Kompliment).

Papa er nu Filosof af den gamle Skole. Ma rtin.

Hm, min Søn, — jeg er dog med min Tid. Jahn.

Ganske vist; men Tiden er ikke med Papa. D. v. Ej mer.

Bravo!

Jahn.

Yi Unge, som har set os om i Verden, — og stiftet Connexioner . . .

Ant on

(henkastende).

Med tydske Frisører — og franske Skrædere. Jahn

(overlegen).

Aha! Broder Anton, Ironiker? — Kom her! Anton

(træder nærmere).

Hvad er der?

Jahn

(retter paa hans Klædning).

Højstærede, jeg synes Du fattes en vis Længde i Vesten, et vist Sving paa det Hele.62

Anton.

Jeg gaar i det, jeg har.

D. v. Ejmer.

Rigtig.

Jahn.

Slaaende! (præsenterer ham:) Hr. Martin junior

— Filosof . . . jeg tror af den eyniske Skole.

Anton

(river sig løs og gaar).

Vaas!

Jahn.

Pst! — Du, hesjungne Helt af 20de August! gaa op paa mit Værelse og hent mig mit Cigaretui. det ligger i min Rejsefrakke. (Anton gaar.) Men

— ikke lange Fingre!

Anton.

Du kan være rolig, (ind i Huset.)

J ahn.

Jeg synes, Papas yngste Hr. Søn er noget studs. Han skulde vel ikke tilfældigvis have klædt sig i Skind og spillet Esau, medens jeg har været i Landflygtighed?

D. v. Ejmer. Godt sagt, Søstersøn!

Martin.

Det er, som jeg allerede har sagt Dig: han er ikke fri for at være noget hoven.63

Jahn.

Det er Populariteten.

D. v. Ejmer.

Aa ja, det er det Vindmageri!

Mart in.

Her er i det hele kommet en slet Aand imellem de Unge. De kan ikke faa Frihed nok. Jeg er ikke med paa det.

D. v. Ejmer.

Jo mere Frihed, jo mere Galskab.

Jahn.

Pardon! med en Del Reservation! Thi den norske Frihed er for Europa det samme som Nordstjernen for Kompasset.

D. v. Ejmer.

Rigtig! Ingen Misvisning.

Martin.

Ja, den politiske, — det tror jeg Død og Pine nok, — den er den første i Verden. Nej, jeg mener den Frihed, som Hver tager for sig; thi det er ikke andet end dette velsignede „Jeg", som gjør sine Bukkespring. Her er jo nu en Forherligelse af Alt og af Alle. Hver sekstenaars Gut er, som han var født med tyve Aars Erfaring. Far er Søn, og Søn er Far . . .J ahn.

Paa den Maade er Papa altsaa Hr. Martin junior og min ungdommelige Broder Hr. Martin senior?

Martin.

Nej, min Søn, Din Far er Martin senior, saalænge han kan røre sig.

Jahn.

Nu — der lever jo ogsaa tilfældigvis en anden Senior. Det er et Faktum, at jeg er født til Verden fire Aar før han. (Antou kommer tilbage.) Aha! der har vi Cigarerne!

Anton

(rækker ham Etuiet).

Værsaagod.

Jahn

(rækker ham eu Cigar).

Se, her har Du en for Din Umage. Den kan indvie Dig i den højere Tobaksrygning.

Anton

(modtager den ikke).

Tak. Jeg ønsker ikke at komme ud over min Sfære.

Jahn.

Eh bien! (byder den til D. v. Ejmer:) Onkel, en Løftestang til de svære Tider?

D. v. Ejmer.

Tak Tak, Søstersøn.Auto n

(til Martin, lidt nølende).

Far . . . der er Noget. . . jeg vilde bede Dem om. Jahn

(rejser sig).

Aha, en Opfordring til min Diskretion! Onkel Diderik, en lille Tour i det Grønne?

D. v. Ejmer

(følger ham).

Med sand Fornøjelse.

(De spadsere i Haven og sees af og til.)

Martin.

Nu, og det er?

Anton.4

Far ... De ved, at Folkene pleje at faa en kvart Fridag, naar der er Højtid i Huset . . .

Martin.

Til Din Moders og min Fødselsdag — ja. Anton.

Jeg vilde ... bede Dem om, at Folkene fik Frihed idag ogsaa.

Martin. I Anledning af Din Fødselsdag?

Anton.

Ja.

Martin.

Hm, hm!

566 Anton.

Og saa, Far: giv mig en Tidaler, som jeg kan forære dem til at tage sig en lystig Aften for!

M arti n.

Ti Daler?

Anton.

Det. kan ikke godt være mindre. Martin.

Ikke?

«

Anton.

Jeg vil gjerne lade det trække af paa mine Maanedspenge.

Martin. Dine Lommepenge mener Du.

Anton.

Som De vil. — Men Lidt fortjener jeg dog vel? Martin.

Er Du min Tjenestedreng? — Du er min Søn, og Din Far bestemmer, hvad Du skal ha'.

Anton

(bekæmper sig).

Jaja, — saa tag af det.

Martin.

PDet er noget Nyt, at Du blander Dig i Sligt. — Jeg skal nok selv passe mine Folk. — Du kan s'gu faa Vers i Avisen hver evige Dag, naar Du har ti Daler at gi' for dem.67

Anton.

Far — De ved godt, at Verset ikke er skrevet for Pengenes Skyld.

Martin.

Godt, — jeg skal sende Lister ned med ti Daler.

Anton.

Far — lad mig gjøre det selv!

Martin.

„Selv" der har vi det. Vogt Dig! Du har Svindelen i Dig. Denne stadige Fremholden af Dig selv bliver Din Ulykke. Det er en af de mange Vexler, som Tidsaanden udsteder uden Valuta i Fornuftens Bank. Det er Humbug, — ja det er mer: det er Falsk.

Anton.

Jasaa? — Dog jeg vil tie. Men opfyld min Bøn, Far! Lad det ikke se ud, som De havde mere Tillid til Lister end til Deres egen Søn.

Martin.

Men om nu saa var?

Anton.

En slig Usling!

Martin.

Vover Du at udskjælde en af mine betroede Folk i min Nærværelse?

/ 5*68

Anton.

Han er en Usling. Han lister her omkring paa Tæerne for at lade fin. Lurer ved Dørene, og spejder i Minerne. Hørte man ham komme eller gaa, kunde man vare sig for ham, men nu er han lydløs som en Øgle. (Anton træder tilsiden, idet Jahn kommer.)

Jahn

(med D. v. Ejmer).

Pardon! Jeg synes Konferencen mellem Papa og hans „Yngste" har forladt Middeltemperaturen og truer med Uvejr.

Martin

(har fattet sig, sætter sig i Gyngestolen og tænder en Cigar).

Jeg skal sige Dig, det er dette „Selv", som stikker Hornene ud.

Jahn.

Saa sætter man ganske rolig Klover paa, Papa, eller man lader Vedkommende rende dem af sig.

D. v. Ejmer.

Rigtig! Et af To!

Jah n.

Apropos, om Horn! — Jeg hører af Onkel Diderik, at den gode gamle Enhjørning faar sit Skind forgyldt i Anledning af min Hjemkomst.

M a r t i n

(nikker bekræftende).

D. v. Ejmer.

Det er, som sig hør og bør.69

Jahn

(slaar Martin fortrolig paa Knæet).

Skulde der maaske i samme Anledning sættes et Horn til paa den gamle Fyr? — „Lyder Martin et Søn" ... hvad?

D. v. Ejmer

Vakkert Firma!

Martin

(snu).

Hm ...

Jahn.

Ja, man ved aldrig, hvad Papa kan finde paa. Han er en Mand med Ideer.

D. v. Ejmer.

Det er han.

Martin.

Jeg tror dog nok, vi lader det være med det ene Horn — for det Første. — Det er altid klogest ikke at handle mod Naturen. Fik Enhjørningen to Horn, kunde det let hænde, at den af Uvanthed med Situationen rendte det ene i Livet paa sig selv.

D. v. Ejmer.

Bravo Svoger!

Jahn.

Bøjer mig naturligvis for Erfaringen. — Aha, der har vi Fru Mama! (han rejser sig af Gyngestolen.)70

Andet Optrin.

Be Forrige. Fru Martin. Fru Martin

(overdreven elegant klædt).

Ja . . . lier er jeg saamænd!

Jahn.

Vil Mama ikke tage Plads?

Fru Martin

(med en Kompliment idet hun sætter sig). Jeg takker, (hun gynger saa smaat mod Martin, som rygende Cigaren gynger mod hende.)

J a h n

(stiller sig ved Fruens Stol).

Mama tager sig ud!

D. v. Ejmer. Jo, jeg skulde raene det!

Fru Martin

(optaget af sin Pynt, af og til smaaleende).

Ha ha ha ... ja jeg havde rigtignok ikke troet, at jeg skulde blive saa fin. Men det er nu Din Skyld, Jahn! Du vilde være stolt af Din Mor, og derfor gav Du ikke Taal, før Du havde faaet hele Stadsen paa hende, ikke sandt, min Søn?

Jahn.

Mama skal være klædt efter sin Stilling. D. v. Ejmer.

Rigtig!71

Fru Martin.

Ja tiet Paris! At der nu ogsaa hænger en Dragt, lige færdig til mig, — uden Maaltagen og Prøven, og alt Sligt! — Hvad siger Du Lyder?

Martin

(tør).

Jeg siger Ingenting.

Fru Martin.

O Lyder, Du har ikke altid sagt „Ingenting". — Husker Du, da jeg var ung, at Du kunde spænde mig om Livet med Dine to Hænder? — Og dengang Du gik med den røde Nellik i Knaphullet?

Martin.

Det kan jeg ikke huske.

J ahn.

Papa er blaseret!

Marti n

(rejser og ser sig om).

Hvor har vi Lister henne?

Fru Martin.

Ja Lister! hvor er han bleven af?

Anton

(bar gaaet fra og til).

Han sidder dernede i Lysthuset — og sover paa sine Laurbær.

D. v. Ejmer.

Ja det var ikke frit, at han fik sig en liden llus. Gud bevar os, ikke anderledes end det kan72

hænde Enhver i et godt Lag. — Men det maa jeg sige, han tømte sin Flaske Bordeaux som en Mand.

Martin.

Naa — ja, det gaar ikke saa ofte paa med ham. (han ser paa Bit Uhr.) Imidlertid skulde han have udrettet et Ærinde for mig.

Ja h n

(med Kompliment).

Lister er naturligvis Papas højre Haand, Gud bevar' os! Men hvis De for en Gangs 6kyld kunde benytte dem af den Venstre — nemlig mig — da er jeg til Tjeneste.

Anton

(følger dem spændt).

Martin.

Aa, det er ikke Andet, end at jeg vilde give ' Folkene en Tidaler, soin de kunde holde sig lystige for iaften.

Jahn.

For den Sags Skyld kan vi endnu lade ham hvile en Stuud paa sin Hæder. Papa kan give mig de ti Daler, jeg skal straks overbringe dem. Desuden: det kan være min Introduktion i Forretningen !

Martin

(giver ham en Tidaler).

Du har Ret. — Der har Du clen.73

Anton.

Saa ! (iler hastig ud.)

Jahn

(ser efter ham).

Jeg synes Martin junior fik et Anfald . .. Martin.

Det var „Selvet" forstaar Du. — Naa, og saa kan de tillige have Fridag Allesammen.

Jahn.

Vel Papa. (rask ud til Venstre.)

Martin.

Jeg vil dog lien og se, hvordan det staar til med Fyren. I kan jo komme efter, saa kan vi faa Kaffen over til OS. (han gaar ud til Venstre i Haven.)

D. v. Ejmer

(staar op).

Det er rigtig. — Skal vi gaa Søster? Fru Martin

(optaget af Stadsen).

Ja Du synes vel ogsaa det passer til mig? D. v. Ejmer.

Aa!

Fru M a r t i n. Hvem skulde ha' tænkt det, Bror!

D. v. Ejmer. Aaajo Søster, aajo!74

Fru Martin

(rejser sig).

Det er underligt med det, Du. — det er ligesom der sker en Forandring med et Menneske, naar man faar slige fine Klæder paa.

D. v. Ejmer. Ja naturlig! hvor skulde al Fornemheden komme fra, naar ikke Klæderne hjalp til?

K a r i

(fra Huset, bærende en Bakke med Kaffestel).

Aa, jeg troede Mandfolkene var her? Fru Martin

(fornem). •

Herrerne ere ikke her, de er ovre i det store Lysthus.

Kari.

Aa! — Skal jeg bringe Kaffen derover? Fru Martin.

Naturligvis.

Kari

(rask ud til Venstre).

Aa!

Fru Martin

(bar rettet paa sig).

Skal vi saa gaa Bror?

D. v. Ejmer. Jeg er til Tjeneste.75

Fru Martin. Men naar vi har drukken, vil vi tage os en Tour der i Alleen, som vender ud til Gaden. Det er dog saa morsomt en Gang imellem at se Folk.

D. v. Ej mer. Som Søster befaler! (derpaa ud mod Gitterporten, og drejer da af til Venstre. Under dette kommer Lister snigende frem mellem Træerne fra venstre Side nærmest Huset.

Tredie Optrin.

Lister. Anton. Cecilie. Lister

Ja gu' narrede jeg ham! Da han kom mod Lysthuset, krøb jeg bagud mellem Buskene. (han

sætter sig i en af Gyngestolene og vipper op.) Hej sa'n! llVOr

blev Benene af? Jeg synes jeg blev saa let. Det skulde da vel aldrig være den „Tidsaand", som tager Fodfæstet fra mig, — som Lyder Martin

siger. - (han synker sammen en Stund, Ua ler han pludselig:) Ha ha ha! - (han rejäer sig og ser sig omkring:)

Er her Nogen, som ler af mig? — Nej, dette gaar ikke. Idag har jeg ikke passet mig. Den Bor-dousen er gaaet mig til Hovedet, (hau bankøT sig paa Panden:) Jo — idag er Du ovenpaa, Slemmen! — Men kunde jeg saasandt faa mig en liden Lur, da ük jeg Dig nok herunter igjen, Din Satan! — Jeg maa se til at komme ind bag en Busk eller et76

Gjerde, (hall gaar og møder Kari, som kommer tilbage med to Par Kopper paa Bakken samt Sukker og Fløde. Hun lader, som

hun ikke ser ham.) Hvad gaar Du? Hid med Kaffen!

Kari.

Værs'god tag!

Lister

(tager en Kop).

Hvor †ør I)u understaa Dig i at gaa mig forbi ?

Kari.

Jøsses hvor I er bleven stortalende idag!

hælder Levningerne af den anden Kop op i hans.) Se der. I

kan faa den Slåt med.

Lister

(famler med Sukkeret).

Se paa mig Du!

Kari.

Det var ogsaa En at se paa!

Lister.

Er det saameget bedre at se paa Ole Halvorsen? K a ri.

^-aJa> Jeg synes det. Er I snart færdig?

Lister. Det er Din Kjæreste, hvad?

K ari.

Kommer det Jer ved? I kan jo ikke gifte Jer med ham. (hun gaar ind i Huset.)77

Lister.

Nej, men jeg kan gifte mig med I)ig — Pst!

(ban slaar sig for Munden.) Hold Mund, Slemmen! -

Pf! naa, hvad var det saa? (han synger) v0g Ole den Gab! lod male sit Skab! (han bliver opmærksom paa Lysthuset.) Ej ej! der kan jeg jo passende tage mig en Lur. (han 8aar syngende ind i Lysthuset og sætter sig.)

„Og Ole, den Gab! — lod male sit Skab. — Aajo . . . „Og Slemmen tog Skabet ... og Ole fik ... vil Du holde Mund!----

Anton

(kommer ind fra Stakitlaagen og gaar frem).

Cecilie

(træder ud af Husdøren.)

Anton!

Anton.

Er Du der, — jeg søgte Dig.

Cecilie.

Vil Du gaa ind?

Anton

(sætter sig paa en Havestol).

Nej lad os blive herude, her kommer Ingen for det Første. Jeg saa dem sidde og drikke Kaffe i Lysthuset.

Cecilie.

Saa vil jeg bringe en Kop Kaffe herud til I)ig

Anton.

Nej Tak. — Jeg er saa oprørt i mit Sind.78

Cecilie.

Min stakkels Anton! — At alt dette skulde komme paa Din Fødselsdag!

A li ton.

Aa, det er jo paa en Maade min Manddoms første, lad den kun blive indviet med en Kamp. — Det Værste er dog det, at her egentlig slet ingen Kamp er mulig. Det Hele fører kun over i et Slags sejgpinende Mismod, og det har jeg hverken Kraft eller Evne til at staa i. — En Kamp for min Ret, som jeg kunde voxe og modnes ved, om ogsaa den brød ind paa mig med Vold og Overlast fra alle Sider, skulde finde mig paa Pladsen. — Men min egen Far! — gamle Vaner og forældede Ideer! — hvor skal jeg slaa til der, saa jeg ikke ligesom forgriber mig paa det Hellige?

(hau staar op i stærk Bevægelse.)

Cecilie

(efter en Stilbed).

Anton . . . Underkastelse er ogsaa en Kamp.

Anton.

Jeg er for ung til at udkæmpe den.

Cecilie.

Mange Unge har dog gjort det.

Anton.

Men jeg vilde blive et slet Menneske i en saadan Kamp. — Betragt engang Forholdene: Far mad sin Eskorte af Idegjengangere, der Allesammen79

kræve den dybeste Respekt for det Liv — de engang have haft! — Efter ham, i samme Trit, min Bror Jahn — den Ældste! — balanserende frem med Udlandets Glassur over Hjemfødningens raa Ler; — hver Stund serverende Far en Ret af uforskammet Smiger, for at lokke Magten fra ham. Og endelig, bagefter ham, Lister! Det vil sige: han er ved sin Snuhed egentlig foran dem Begge. — Jeg tænker ikke den Fjerde i Rækken har nogen misundelsesværdig Plads, og det er mig. — Jeg har omtrent Fornemmelsen af at være klædt i deres aflagte Klæder, og opfostret med deres Levninger i enhver Henseende. Jeg holder det ikke ud.

Cecilie.

Anton, det vil ikke vare længe, før Din Fader opdager, at Din Broders hele Dannelse er uægte.

Anton.

Det vil komme an paa. Far har selv Intet lært og den Glassur, som har kostet Far et Par Tusind Spdlr. i Aaret, maa efter hans Regning være ægte.

Cecilie.

Et kan Du dog være vis paa: Din Fader giver ikke Magten fra sig.

Anton.

Men hvorledes skal jeg udholde at se paa Jahns smagløse Bestræbelser for at faa Fingre i den?80

Cecilie.

Spørg mig ikke, hvordan man holder det Uudholdelige ud, Anton; — jeg tænker det er, fordi man vil det.

Anton.

Godt, saa vil jeg ikke. Jeg er skabt til at brydes med Hindringer og til at trænge frem, — ikke til at staa og stampe i et Uføre. — Jeg maa se mig om efter en Ansættelse.

Cecilie.

Det tillader Din Far aldrig.

A n t o n.

Vel. Paa et Sted maa det briste, saa lad det briste her.

Cecilie.

Og jeg, Anton, vil da mer end nogensinde komme til at staa som den, der sætter Dig op.

Anton.

Det er ikke urimeligt; — men det skal Du kunne magte. Jeg vil ogsaa komme til at hedde en utaknemlig Søn. Men Hegge faa vi dog være enige i: at adlyde Gud mere end Menneskene.

Cecilie.

Jeg er ikke fejg, og dog viger jeg lidt tilbage for dette. Men jeg staar jo ogsaa paa en Maade alene i Verden.Anton.

Cecilie, er Du alene? — Ja, hvis jeg taalig vedblev paa denne Maade: at gaa bagefter, da var Du isandhed alene. — Nej min Brud! saavist som jeg ved Din Kjærlighed har faaet aabent Syn for Livets Lykke, saavist nkal Du heller ikke have givet den til Legetøj for et Barn, men til Harnisk for en Mand. — Hvad der end kan blive at udkæmpe. stol paa mig; jeg svigter aldrig min Ære.

Cecilie.

Og jeg aldrig min Tro! — Handl Du fra denne Stund som Du vil, gaa hvorhen Du vil, jeg er med Dig! — Jeg ejer kun min Kjærlighed, —

J°) jeg ejer ogsaa lidt Mod; jeg har knap vidßt af det, førend i denne Stund. — Og maa jeg . . . saa end bære Skam for min Far . . .

Anton.

De har sagt Dig det? jeg tænkte det nok! — Ja da er Gud mit Vidne, at jeg ingen større Ære kjender eller skal erkjende end den, at Du vil være min Hustru.

Cecil ie.

Min kjække Mand! (de omfavne hinanden.)

Anton.

Lad saa komme hvad der vil! — jeg viger ikke.

Cecilie.

Nej,' Du skal ikke vige; men Du skal heller ikke trodse, Anton. — Gaa nu over til de Gamle

682

i Lysthuset, — jeg beder Dig: lad Dagen slutte venligt og godt! -— Jeg bar Noget at ordne til Aftensmaden derinde; men jeg skal skynde mig at komme efter. — Altsaa: Solen op i Humøret, Skyerne væk fra Panden! — og Tand for Tunge! —. Maa Du absolut gjøre en Bemærkning, saa kom med den, (afsides) som paa Theatret. — Farvel saalænge!

Anton.

Og naar Du saa har faaet mig indpakket i dette Velvillighedens Hylster! — er jeg saa elskværdigere?

Cecilie

(smutter ind i Huset).

Det er Du ikke; men Du er mere passende til Anledningen!

Anton

(gaar ud til Venstre).

Ja ja. Jeg skal gjøre mit Bedste.

Fjerde Optrin.

Robert Steen. Lister. Ole Halvorsen.

Robert

(Kommer fra Højre langsom frem over Scenen. Han ser sig gjenkjendende omkring).

Alt omtrent ved det Gamle. — Aha! to forgyldte Gyngestole, — det er noget Nyt. Hvem kan have smuglet den upaalidelige Tanke ind i83

Huset, og tilmed udsat den for Solens Skin? Det varsler næsten en Rebellion. (Han gaar nærmere og ser Lister sovende i Lysthuset.) En, SOm faar sig en Lur. En ny Udgave af Endymion! — forresten mere lig en Frø, der gaber efter Regn. (Han Bætter sig ved Bordet og tager Hatten af.) Ah! — Altsaa efter tolv Aars Forløb her igjen! — Der synker en saadan Træthed over mig i denne Stund, det er, som om disse tolv Aars Austrængelser nu netop mældte sig i en samlet Sum for min Bevidsthed, (han staar op og skyder stolen tilside.) Men det kan ogsaa være Forventningen, som spænder, den er jo altid som et Rovdyr, naar Maalet nærmer sig. •

Lister

(er kommen i Halvsøvne frem i Lysthusdøren og ser forbavset

paa ham).

Hvad er det? Hvem er De?

Robert.

Har jeg vækket Dem? Undskyld.

Lister

(nærmere).

Hvad vil De?

Robert.

Ikke Dem Noget.

Lister.

De er nok kort for Ho det?

Robert.

Det er ikke frit.

8*84

Lister.

De er vist en Fremmed?

Robert.

Saa omtrent.

Lister.

De tænker kanske, dette er et Opvartningssted ? Robert.

Temmelig langt nede i Rangen efter Selskabet at dømme.

L i s t e r

(ler, idet han ser paa ham).

Ha ha ha! Jeg er vis paa, De er en Helvedes Karl. — Vil De ha' Yin?

Robert.

Nej Tak.

Lister.

Her er en Sort, som hedder Bordous, det er

Vin ! men . . . (han gjør Tegn til, at den gaar til Hovedet.)

De forstaar mig nok.

Robert. Det er ikke vanskeligt.

Lister.

Men Gud bevar os, her er ogsaa andre Sorter. Vent bare — jeg skal skaffe, (ind i Huset.)

Robert

(ser efter bam.)

Hvad mon dette er for en Hædersmand? Han synes at indtage en betroet Plads i Huset. Jaja!85

jeg kan maaske ved ham blive orienteret i Forholdene. Den ene Vej kan være lige saa god som den anden.

Lister

(tilbage med en Vinflaske og to Glas, som ban stiller paa Bordet).

Nu skal de smage Vin! Det er fra den bedste Vinkjælder i Byen. (han skjænker i Glassene) Skaal!

Robert

tager Glasset og drikker).

Skaal!

Lister

(sætter sig overfor ham).

De ser ud til at ha1 et kvikt Ho'de — De! Robert.

Tak, iligemaade.

Lister.

Det vil sige: De ser ud til at være en rigtig udspekuleret Satan. —Skal vi drikke Dus? (drikker

og skjænker i paany.)

Robert

(rykker lidt fra ham, afsides):

Jeg tror en vis Frastand kan være god. Lister.

Har Du Penge?

Robert.

Aaja.

Lister

(rykker nærmere).

Hvor kommer Du fra?Robert.

Fra Oceanet.

Lister.

Var det ikke det jeg straks kunde se. — I det Land kan der tjenes Penge, hvad?

Robert.

Ja jeg har hørt sige, at der skal kunne findes adskillige — paa Bunden!

Lister.

Død og Pine, den som var der!

Robert. Lykke paa Rejsen!

Lister.

Hør Du, — er Du ikke nysgjerrig efter at vide, hvem jeg er?

Robert.

Aajo.

Lister.

Jeg er ikke alene Factor i Huset, men jeg er ogsaa Factorum.

Robert

(rettende).

Factotum.

Lister. Pot og Pande, forstaar Du.87 • Robert.

Forstaar.

Lister.

Men det bliver bedre endnu, naar jeg kommer ud at styre Møllen ....

Robert.

Da bliver det nok Vand paa Deres Mølle . . . Lister.

Ha ha ha! Nej Du, det skal sku bli' Vand paa Deres — og Korn paa min!

Robert.

Naa saadan.

Lister.

Hys, ser Du dem der? (Martin og Jahn spadsere langBomt forbi i Baggrunden udenfor Gitteret, rygende Cigar :)

Det er Far og Søn. Lyder Martin i Enhjørningen! — Principalen, forstaar Du.

Robert.

Jo jo.

Lister.

Haard som Flint og snu som en Odder. Blir aldrig ældre, skjønner Du! — Bukker som en Kapitain og siger: ja — ja; men kom Du til ham inden Døre!

Robert. Og den Anden, Sønnen?88

Lister

(medens de gaa ud).

Husets Ældste! Gudbevar os. Netop kommen hjem idag fra sin Udenlandsrejse. En glubsk Haj, som har været ude at faa Skindet vendt. — Det har kostet mellem tre og fire Tusind, det!

Robert.

Det Ru er altsaa ind.

Lister.

Oho, det kommer nok ud igjen, giv Tid!

Robert.

Og der har vi en Dame.

Lister.

Det er Fruen med sin Hjertebror, Diderik van Ejmer og Mægleren'

Robert.

Aha.

Lister.

Det er nu bare Hjertelighed, det, forstaar Du ... og Tarvelighed!

Robert.

Jasaa ?

Lister

(idet de gaa ud).

Og saa er hun saa rørt over sig selv, at hun smelter som Smør i Hundedagene. — Og Broren ... hej Diderik! — Tak Viderik! — Mange Ord og ingen Mening, — bander for mig idag og for Dig imorgen.Robert

(idet Anton gaar forbi).

Og denne Person?

Lister.

Husets Yngste, min Far! — Men, imellem os,

— hau har ikke meget at sige. — En indbildsk Knegt! — Forlovet med Frøkenen . . .

Robert. Aha! — Frøkenen?

Lister.

Et Spidsnæb, som gaar her og gjør sig til. Hun havde været paa Landet hos en Tante, som døde ifjor, — og da tog „Huset" hende til sig!

— Forresten er hun Datter af en Kjøbmand Robert Sten* en rigtig Gavtyv, som snød Gud og hver Mand og rømte af Landet.

Robert.

Hm. — Nu ... og Datteren af — denne Gavtyv — er de gode imod hende?

Lister.

Skal vi holde os ..inden Døre" eller skal vi udenfor?

Robert. Jeg tænker vi holde os inde.

Lister.

Vi har ingen Brug for hende . . .90

Robert.

Forstaar.

Lister. «" Godt. Saa anvender vi hende til et Skilt. Maler paa den ene Side Høj modigheden: Lyder Martin i Enhjørningen, bedraget af hendes Far for saa og saa Meget. — Og paa den "anden Side Barmhjertigheden: Husfruen, som finder sig i at afstaa en Del af Enevældet i Bytte for Slid og Slæb fra Morgen til Aften.

Robert

(rejser sig bevæget).

Naa, — det faar jo nu Ende.

Lister.

Gaar Du? — Drik, det koster lige Meget. Skaal: For mig kan de gaa Fanden i Vold Allesammen, — naar jeg er færdig med dem.

Robert

Det er dog en topmaalt Skurk, (hau vender ham

Ryggen.)

Lister.

Hvad sa' Du? - (halvhøjt, idet han tiaar sig for

vanden.) Nu var Du ovenpaa, Slemmen!

Robert. Det er et vakkert Navn De har.

Lister.

Slemmen? Ha ha ha! — Nej, jeg hedder Lister. . . . Slemmem er en god Bekjendt af mig.91

Robert.

Som De tager Dem en liden Enetale med?

Lister.

Tænker Du kanske, jeg tar et andet Menneske indeni mig, Du?

Robert

(ser sig spejdende om).

Aa — det hænder med En og Anden.

Lister.

Ja Gud bevar' os! — Jeg kjender En, som har det paa den Maade. — Men han holder ham Stangen! Det er bare naar han drikker lidt over Hverdagsmaalet . . .

Robert.

At Slemmen kommer løs?

Lister.

Løs! det er rigtig, — for ellers er han som smeddet i en Lænke. Naar han, — det rigtige Menneske, forstaar Du, — er saa brav og skikkelig, at det er en Lyst! — blid og velmenende, — sætter Alting i Vorherres Haand, — krummer Ryggen og synker i Knæerne, ret som et dannet, pynteligt Menneske faar gjøre, naar han vil se til at komme frem (han gebærder sig efter sine Ord) da er der Ingen, som ved, at Slemmen sidder inde bagved og er nærved at tage Livet af Manden for at komme ud og vrænge til dem Allesammen.92

Robert.

Men naar saa den omtalte Anledning kommer, og Fyren slipper ud, — hvordan gaar det da med det dannede, pyntelige Menneske?

Lister

(forglemmer sig). Ha ha ha! (hau gj**r et rar Kast henover Gulvet) Er

jeg nu ydmyg i Knæerne? Er jeg nu andægtig i

Ryggen?

Robert

(truende).

klemmen!

Lister

(standser overrasket).

Hvad? sa' Du Slemmen?

Robert. Pas paa Deres Tunge, siger jeg.

Lister

(fortrolig).

Ved Du. hvad min Bedstemor sa" til mig, naar jeg fortalte hende Nyt, — for hun vilde altid vide, hvordan det gik til hos Naboen —: Du er saa blaa paa Tungen, sa hun; — og saa lo hun!

(til Ole Halvorsen, som kommer ind fra Haven:) Hvad

skal De?

Ole Halvorsen. Jeg skal tale med Monsjør Anton.93

Lister.

Han er dernede i Haven, (afsides) Hvad mon det er? (tii oie Halvorsen) Kan De ikke sige det til mig?

Ole Halvorsen

(vender sig for at gaa).

Nej.

Lister

(afsides).

Maa vide hvad det er. (til Robert) Skal snart Være her igjen. (Cecilie kommer med Havehat i Haanden ad af Døren). Der er hun!

Robert

(spændt.)

Hvem ?

Lister.

Frøkenen, De ved! (tii oie Halvorsen) Aa vent lidt Ole Halvorsen, jeg skal samme Yej. (han iler

efter ham og de forsvinde i Haven til Venstre.)

Femte Optrin.

Robert Steen. Cecilie, Lister. Robert

(stærk greben, afsides). Hun — mit Barn ? (han træder hende hilsende nærmere.) Undskyld . . . (standser og ser henrykt paa hende.)

Cecilie. Ønsker De at tale med Nogen?94

Robert.

Ja . . .

Cecilie.

De er Allesammen i Haven, jeg skal kalde .. .

Ro bert.

O nej! lad dem blive, hvor de er. Faar jeg tale med Dem, er det nok.

Cecilie

(afsides).

Hvor han stirrer paa mig! (tu ham) Men jeg kjender Dem jo ikke.

Robert.

Ikke'? Jeg kjender dog Dem saa godt. Hvert Træk i Deres Ansigt er det. Samme, Barnet er vokset, det er det Hele. .

Cecilie.

Hvem er dog De, siden De har kjendt mig som Barn ?

Robert.

Ja hvem er jeg? — Har De aldrig set en Mand i Deres Barndom — til Eksempel: med en udreven Øreflip, hvorfor han ogsaa kun gik med en Ørenring . . .

Cecilie

(i stigende Spænding).

En . . . Mand . . .

Robert.

Som bar et temmelig stort Skjæg, hvori han lod Dem ruske efter Behag.95

Cæcilie. Meil . . . der var kun En . . .

Robert.

Som lod Dem sidde paa sine Skuldre, — og som lærte Dem den gamle Vise: „Der gik tre Skalke og lagde op Raad" . . .

Cecilie.

Far? ... Far!

Robert

(breder sin Kavn mod hende).

Ja mit Barn, mit elskede Barn.

Cecil ie

(lægger sig ind til ham).

Og Du lever!

Robert. Du troede jeg var død?

Cecilie. Hvad skulde jeg tro?

Robert.

Jeg har rigtignok omgaaedes adskilligt med Døden, men ret enige bleve vi dog ikke. — Nej mit Barn, Livet skyldte mig endnu Noget!

Cecilie. Ak Far' — hvorfor? .. .

Robert.

Hvorfor jeg ikke lod Dig vide Noget om mig? — Mit Barn, det laa udenfor min Plan. Saa-96

længe Din Tante levede, fik hun regelmæssigt Brev fra mig hvert Aar. Denne Gang kommer jeg selv istedenfor Brevet, — og nu er det for sent.

Cecilie.

Du ved hun er død.

Robert.

Tilfældigvis har jeg faaet det at vide.

Cecilie.

Det er et Aar siden hun døde. — Men det er 8te Aar siden ....

Robert.

Din Moder døde, vil Du sige. — Ja, hun havde hvilet Maaneder i sin Grav, før Budskabet naaede til mig. Men Cecilie, hvorfor lod Du mig være uvidende om Din Skjæbne?

Cecilie.

Tante bevarede Alt, hvad hun vidste om Dig, i den dybeste Hemmelighed. Jeg fik aldrig noget bestemt Svar paa mine Spørgsmaal, saa tænkte jeg Du var død, og jeg spurgte ikke mere.

Robert.

Mit stakkels Barn!

Cecilie.

Paa Dødslejet forstod jeg nok, der var Noget hun vilde sige mig, — men det var for sent, hun kunde ikke. — Og hendes Breve ligge forseglede, som den Dødes Hemmelighed.97

Robert.

Saaledes er det gaaet til! — Og saa blev Du optaget i dette Hus?

Cecilie.

Ja. — Men Du ved ikke det Vigtigste, Fader . . .

Robert.

Jo jeg ved: Min lille Pige har allerede forlovet sig.

Cecilie.

Men hvem kan dog have sagt Dig det?

Robert.

Jeg er særdeles vel underrettet, som Du ser.

Cecilie.

Men Du ved dog vist ikke, at Anton er det Elskværdigste paa Jorden?

R obert.

Er han det, mit Barn? Ja ja, da maa jeg vel finde mig i, at han paa en Maade har taget Dit Hjerte fra mig.

Cecilie.

Nej, Fader! Du faar jo tvei-timod nu to istedenfor et. 0 hvor vi skal holde a£ Dig!

Robert.

Det kan ogsaa behøves, Barn; thi Kjærlighed er der just ikke faldet Meget af paa min Vej. — Og Du har det vel godt her hos Dine Plejeforældre ?

1198

Cecilie.

0, nu skal det ingen Nød have. Nu vil Ingen vove at forhaane Dig.

Robert.

Aha! man har altsaa forhaauet mig, og krænket Dig. Jeg var en bortløben Bedrager, ikke sandt?

Cecilie.

Ak Far! hvad skal jeg svare Dig? Nu kan Du jo bevise dem, at Du ikke var det.

Robert.

Jeg skal forhaabentlig klare for mig. — Jeg tænkte dog man havde skaanet dig.

Cecilie.

Hvad gjør det, naar Du er uskyldig, Fader?

Robert.

Ja — mit Barn .... uskyldig er jeg egentlig ikke. — Det kan være haardt at skulle skrifte sine Fejl; — men det Yærste af Alt er dog at staa i et renere Lys, end man fortjener. — Ser Du, Cecilie, Din Far, som Du nu her har for Dig — og som en temmelig sat Mand, — han var engang en Vildbasse.

Cecilie

(lægger sig ind til ham).

Du maa ikke beskylde Dig selv, da tror jeg Dig ikke.

Robert.

Barn, det er netop ved at tage Skylden med, at man redder det, som duer. Jernet faar være99

Slaggerne bekjendt. — Altsaa: jeg var rentud sagt letsindig. Jeg forlovede mig med Din Moder som Skolegut. Din Mor var saa smuk, Cecilie, kan Du huske det?

Cecilie.

Ojo Far!

Robert.

Og hun var god! — Nu, vi bleve gifte, og Livet gik som det kunde. Hun var lykkeligst ved at. sidde stille; jeg maatte have Uro og Kamp, derved skiltes vi paa en Maade, — idetmindste fulgtes vi ikke ad. — Da kastede jeg mig ind i forvovne Spekulationer, levede flot, gjorde Gjæld, — og stocl tilslut i et C'haos af Skyld og Vrøvl, som truede med at stænge alle Udveje. Det holdt jeg ikke længer ud. — Da tog jeg den Bestemmelse at rømme fra Landet. Jeg aftalte det Fornødne med Din Mor, — og rejste til Amerika.

Cecilie.

Det var forfærdeligt!

Robert.

Havde det været bedre, om jeg havde skudt mig en Kugle gjennem Hovedet?

Cecilie.

O — Far!

Robert.

Jeg havde ikke mange Valg. — Idet jeg rømte og lod Uvisheden hvile over min Tilværelse, flk

7*100

jeg frie Hænder til at gribe Arbejdet med, i hvad Form det end tilbød sig, — og aabnede tillige Vejen — for en Fremtid.

Cecilie.

Moder døde Aaret efter.

Robert.

Ja ... hun kunde ikke bære sin Skjebne, — jeg maatte og vilde udkæmpe min. Jeg har sagt Dig, mit Barn, at jeg var letsindig — ja ubesindig; men -— jeg havde Ære i Livet. — Jeg arbejdede rastløst. Sygdom, Nød og Fare tog jeg ind i store Dosis.

Cecilie.

Min stakkels Far!

Robert.

Men jeg gav ikke tabt. Man siger, at Lykken skal gribes iblinde, det er ikke sandt. Det er Slumpelykken, og den er ingen Mands Ven. Den virkelige Lykke skal fortjenes. Jeg havde herhjemme i de sidste Aar levet under Trykket af Tvivl og Ringeagt. — Der, paa min nye Bane rejste jeg Hovedet. Jeg havde betraadt Arbejdets store Arena, og jeg gik paa, til jeg sejrede.

Cecilie.

Du var en Fader for Anton!

Robert.

Ja ja, — det er jo ogsaa det, Du vil gjøre mig til.101

Cecilie.

Ak jo. Men han kommer ikke saa let videre . .. Robert.

End Papa vil. Jeg har den Ære at kjende Lyder Martin.

Lister

(kommer fra Venstre, gjør Tegn til Kobert og gaar ud til Højre).

Cecilie

(ser sig om).

Hvad var det? Var der Nogen, som saa os? Robert

(slaar Armen om hende).

Lad se os hvem som vil, — Du er tryg i mine Arme. Mangen Grang har jeg rækket dem efter Dig, Du mit Haab og min Forventning i det Fjerne! — Men som sagt: Pengene skulde fortjenes, og Sagen taalte ingen Afbrydelse; thi er først Sporet fundet, maa det forfølges.

Lister

(kommer tilbage med Anton og viser ham de Talende) .

Sjette Optrin.

De Forrige. Anton.

Anton

(river sig løs fra ham og gaar rask imod dem).

Lad mig være!102

Cecilie

(ser ham og iler til ham).

Anton! Ved Du hvem det er, som staar der? Det er min Far, Du, min egen Far!

Anton.

Din Far, Cecilie? (til Robert:) De skulde virkelig være . . .

Robert.

Den for ti Aar siden bortrømte Robert Steen, ja — det er jeg.

Lister

(i Baggruuden).

Nej — saa gid da ogsaa Fanden havde det!

- (iler ud.)

Cecilie.

Kan Du tænke Dig min Overraskelse — og min Glæde, Anton!

Anton.

Jo det kan jeg.

f

Cecilie. 0 Du vil holde af ham !

Anton.

Af Din Far, Cecilie? Ja det er vist nok, — kan han blot holde af mig?

Robert

(rækker ham Haauden).

Du er jo hendes Lykke. Tror Du ikke, min unge Yen! at jeg vil elske mit Barns Lykke?103

Anton. Tak . . . min Fader!

Cecilie

(til Robert).

Du maa vide, at det er hans Fødselsdag idag. Rob ert.

Og fylder?

Anton. Det Femogtyvende.

Robert.

Tillykke min Gut! — Saa er Du jo Mand. Anton.

Jeg vilde gjerne være det, men . . . Robert.

Aa, man vil ikke gjerne, min Ungersvend; men man vil. — Nu, og Stillingen?

Anton.

Lidt problematisk for Tiden . ..

Robert. Til Eksempel: Faders Søn?

Anton.

Saa omti'ent. Det vil sige: Fars Søn Nr. 2. Robert.

Det er ikke antageligt. Slaa en Streg over det Embede. — Hvad siger Du om at gaa i Kompagni med mig?104

Anton.

I Kompagni med . . .

Robert.

Ja vent, og hør lidt nærmere Besked. Derved sparer Du at give to Svar.

Cecilie.

O Anton! dette er Noget for Dig!

Robert.

Ser Du, jeg har Penge, og vil sætte dem i Drift. — Ved Du hvad det Første var, jeg bestilte, da jeg kom iland? — Det var Børstid, — godt, jeg gik derhen og fik mig fat i en Mægler; de Folks Miner vise jo selv Vej. — Jeg gav ham i Kommission at kjøbe mig en Ejendom her lige ved Byen, med Plads til forskjellige Anlæg. Tilfældet vil, at Manden straks kan give mig Anvisning paa et Sted. Ejeren er i Nærheden, han bliver hentet, vi præsenteres for hinanden, — Planen udvikles, Kjøbesummen bestemmes etc. - Jeg finder det Hele convenabelt og slaar til. Det øvrige Arrangement er allerede under Behandling.

Anton.

Ah! Jeg er med paa dette!

Robert.

Stop stop! — spar, — og fornemlig paa Ord. — Nu ser Du altsaa her Fundamentet, — Anlægets Karakter vil senere blive afpasset efter Om-105

stændigheder, Lokaliteter, — og Behov. — Din Stilling til Sagen vil for det Første blive: et Engagement. Dernæst, og i stigende Forhold: Del i Entreprisen. — Nu Dit Svar.

Anton.

Antaget, — med Liv og Sjæl!

Robert

(spøgende).

Det Sidste kiinde Du have sparet! — Liv og Sjæl, min Gut, er altid med, hvor man vil Noget.

Nu, vi er altsaa enige, — saa fremad! (under dette er Folkene fra Enhjørningen kommet ind fra Gitterporten og gaa frem mod Anton:) Hvad betyder dette?

9 Anton

(trækker sig lidt sky tilside).

Det er Folkene fra Bryggen.

Cecilie. De vil hilse paa Dig, Anton!

Robert.

I Anledning af Fødselsdagen formodentlig. Et godt Tegn.

Ole Halvorsen

(træder ud fra de Andre, til Anton).

Herr Anton — vi vilde gjerne takke Dem for Pengene.

Anton.

Husk paa, Ole Halvorsen, det er ikke mig — det er min Far, som har sendt dem til Jer.110

Ole Halvorsen.

Ja nok Monsjør Anton, — men saa er det nu alligevel Deres Skyld. — Vi vilde ogsaa gjerne fordriste os til at sige Dem et Par Ord i Anledning af Dagen, (højtidelig:) Herr Anton Martin . . . Vi er nu Alle her forsamlede med en Tanke, — med den Tanke, vilde jeg sige: at De . . . Herr Anton . . . (han forvirres mer og mer) i denne højtidelige Stund . . . Anledning mente jeg . . . Herr Anton, De er en Søn ... De er en Yngling ... vi skuer ind i Norges Løve! — For den simple Mand . . . jeg mener ikke Pøbelen, forstaar sig, — men den jevne Mand ... at han, at De . . . (han ser fortvivlet paa Kammeraterne.)

Robert

(slaar ham paa Skulderen).

Stop der, min Gut! Meningen er god, men tag ikke Livet af den!

Ole Halvorsen

Ja De har Ret, Herr — Hvem De er! (til Anton) Meningen var god, Herr Anton: vi sige saamange Tak!

Anton.

Tak tilbage, Ole Halvorsen, Tak hver især! Om vi skilles eller mødes, vi vil kjendes som Venner.

Robert

(for sig).

Bravt!107

Ole Halvorsen

(træder tilbage i Flokken).

Længe leve Herr Anton! Hurra! Hurra! Hurra!

(De raabe Alle med og Bvinge Hattene, medenB de gaa ud til Venstre, kommer Lyder Martin ind fra Højre med Jahn.)

Syvende Optrin.

Robert Steen. Anton. Cecilie. Lyder Martin. Jahn. Fru Martin. D. v. Ejmer.

Martin

(til Anton).

Hvad er dette for Optøjer?

Anton. De vilde takke for Pengene.

Jahn.

Den Ene Arbejdet, den Anden Lønnen! Martin

(med stolt Formalitet til Bobert Steen).

Jeg hører af min Kontorbetjent, at jeg har modtaget en uventet Gjæst i mit Hus.

Robert. Ja, ventet var jeg sikkert ikke.

Jahn

(lorgnetterer ham afsides).

Aha! Jeg saa jo den Fyr paa Dampskibet, (træder nærmere:) Min Herr Rejsekompagnon, tror jeg.

Robert. Tror det Samme, min Herre.108

Fru Martin

(er traadt ind med D. v. Ejmer).

Men er det ogsaa sandt? Er det Robert Steen?

D. v. Ej in e r.

Taber baade Næse og Mund!

Jahn

(til Sobert).

En Mæglerpost ledig, Hr. Steen! — Onkel Diderik har tabt Næse og Mund.

Marti n.

Ja jeg tilstaar, det har højlig overrasket mig. Robert.

Ikke paa den behageligste Maade, lader det til. Martin.

Nu ja, hvad skal man sige? Her er jo forhaanden værende Omstændigheder . . .

Robert.

De mener mit. eventuelle Slægtskab med Fa-miljen ved min Datters Forlovelse med Deres Søn?

Martin.

Der kunde jo ogsaa tænkes andre Omstændigheder, Hr. Steen. Deres Datter har nu allerede et Aar været optaget i mit Hus.

R o b ert.

Noget, hvorfor jeg skylder Dem og Deres Hustru min hengivneste Tak.109

Martin.

Jeg beder! — Hun er dervsd kommet til at staa under mit Navns Beskyttelse ... og visse Ting er bleven bragt i Forglemmelse.

Robert

(lidt afsides).

Jeg tænker ikke Noget er af Dem bragt i Forglemmelse.

Martin

(afvisende).

Jeg mener ogsaa Publikum i Almindeligbed. — Hvis altsaa De skulde ville gjøre Deres Ret gjældende . . .

Rob ert

(tager Cecilie til sig).

Til at kalde dette velsignede Barn mit? Ja Lyder Martin! — Træk saa stor en Veksel De vil paa min Taknemlighed, — kun ikke denne.

Martin.

De skal betænke, at jeg ikke har sat mig imod min Søns Tilbøjelighed; thi som sagt: hun gik ind under mit Navn. — Men . . . jeg har hidtil nøje vaaget over mit Hus' Ære . . .

Anton.

Jeg beder Dem betænke, Fader . . .

Martin

(visende bam tilbage).

Jeg mener det dorfor at være min Pligt 110

Robert

(med Humor).

Paa Firmaets Vegne at bryde med min Datter.

Martin.

De har truffet det.

Anton

(fast men ærbødig).

Jeg vil imidlertid gjøre Dem opmærksom paa, Fader, at De kan ikke løse et Baand, som jeg har bunden.

Martin.

Du staar under min faderlige Myndighed. Dit Navn er endnu mit og Din Ære ligesaa. — Endnu er der ingen Knude slaaet paa det Baand, — og jeg befaler, at det skal løses.

Anton.

Om Forladelse, Fader! Det er min Lykke, som staar paa Spil, og ikke Deres. Det er mig, som skal handle, og ikke Dem.

Fru Martin

(beængstet).

Anton, Anton! Du taler til Din Far!

Anton.

Det skal jeg ikke glemme, Moder. Men her faar nu drages en Grænse. — De siger, Fader, at mit Navn og min Ære endnu er Deres. Det kan jeg ikke erkjende. Hvis min Samvittighed er min egen. da er mit Navn og min Ære det ogsaa. —Men der er endnu Et, som da selvfølgelig ogsaa er mit., — og det er Friheden. — De siger, at endnu er der ikke slaaet Knude paa Baandet mellem Cecilie og mig; — godt, den skal blive slaaet.—

Fru Martin.

Hvad vil Du gjøre, min Søn?

Anton.

Jeg vil benytte min Ret, Mor. Handle som jeg kan forsvare det. (til Martin.) Fader, jeg tager mig den ærbødige Frihed at sige Dem ... at jeg ... er indgaa et ... i et Forbund med min tilkommende Svigerfader. — Jeg overtager en Post hos ham i den Forretning, han agter at grundlægge.

Martin

(i stigende Vrede).

Du vil forlade Din Faders hæderlige Hus, og gaa med den Landstryger, den Bankerotspiller!

Anton.

Fader, Du maa ikke ukjelde Cecilies Fader ud.

Martin

(gaar truende imod liam).

Dreng!

Fru Martin.

Lyder, Lyder! det er Dit Barn!

Robert

(gaar imellem).

Hør mig med Sindighed, Herr Martin.112

Martin.

Jeg vil have mig Deres Indblanden i mine Affærer frabedt.

Robert.

Jeg skal kun gaa saa langt min Ret peger, ikke længer. — De har antaget Dem mit moderløse Barn . . .

Martin.

Jeg tænker vi kan sige „faderløs" ogsaa. Der er ialtfald givet Beviser nok for dette, ingen for det Modsatte.

Robert.

Det ved De ikke, og derfor er De uden Ret til at dømme. — Jeg vil imidlertid føje det til, som jeg før sagde: at De havde Lov til at trække høje Veksler paa min Taknemlighed; — men efter hvad De nu har ytret, efter hvad der i det Hele nu er sket, vil jeg gjøre Dem opmærksom paa, Herr Lyder Martin, at Fondet er sprengt. Nu er vi kvit.

Martin.

Ha ha! Det er Dem, som giver mig en Kvittance!

Robert.

Jeg, som skylder Dem 11000 Specier.

Martin.

11,000 — 500, om jeg maa bede. — Jeg fusker ikke i mine Regnskabsbøger.Robert.

Det gjør jeg heller ikke. 11,000 — 500 Specier med Renter i ti Aar gjør .... (vender sig til Jahn, som staar forhavset og hører til:) Ønsker De

maaske en Mæglerforretning?

Jahn

(træder indigneret tilbage).

Min Herre!

D. v. Ejmer

(træder iraellem).

De tager Fejl, Her Steen! det er mig, som er Mægleren; rigtignok i Kornforretning, men tager ogsaa hvad der ellers falder.

Robert.

Naa ja, jeg syntes bare, at der blev sagt for lidt siden, at De havde tabt de fornødne Rekvisiter. Godt. Her er en Opskrift paa forskjellige Mænd i denne By, som jeg skylder Penge. Vil De behage at indbyde dem til et Møde med mig iover-morgen den 22de August, Eftermiddagen Kl. 5. — Stedet skal nærmere blive bekjendt.

D. v. Ejmer.

Rigtig! De vil se at komme i Akkord? Haaber der skal ingen Yankeligheder blive.

Robert.

Jeg betaler Summen med løbende Renter.

8114

D. v. Ejmer

(sætter Hatten paa og tager Papiret) •

Død og Pine! — De kan forlade Dem paa mig, Herr Steen. Fuldkomment forlade Dem paa mig!

(Han løber rundt i Hastværket og søger sine Poser, finder Fruens elegante Sypose og gaar med den. Vender om i Udgangen:)

Det er sandt: Farvel og Tak for mig Svoger! ... Søster! . . . Jahn! (ser Posen o Men hvad er dette for en Pose? (lægger:) Undskyld Søster, det er nok Din. — (tu Robert) Gammel Vane, Hr. Steen! Men idag er det ingen Poseforretning! Altsaa nok en Gang: Møde med Kreditorerne den 22de August 1850, Eftermiddagen 5 Slæt. Stedet nærmere bestemt. Farvel Fai'vel ! (ud i Baggrunden, endnu engang svingende Hatten.)

Robert.

Og nu Her Lyder Martin, til Afsked, og med visse Hensyn for Øje, byder jeg Dem min Haand. Det er, lad os kalde det: en Rabat, som jeg føjer til Betalingen.

Martin

(afvisende).

R o b e rt

(til Fru Martin).

Godt. — Jeg hilser Dem Farvel, Fru Martin! — Hav Tak og Velsignelse for Deres moderlige Omsorg for mit Barn! — Vil De, eller Nogen af Deres besøge mig i mit fremtidige Hjem, da skal De altid blive modtaget som Hædersgjæster. —115

Jeg kommer til at bo ikke ret langt fra Byen. Jeg har nemlig allerede ved min Ankomst kjøbt Vigen . . .

Martin.

Vigen? Ha!

Fru Martin.

Ak Vigen! Har De kjøbt Vigen? Det var jo der, vi skulde bygge. Ak Lyder, hvorfor slog Du ikke til og gav det, han forlangte?

Martin.

Fordi jeg, som en Mand med Karakter, stod ved mit Bud.

Robert.

Jeg har ikke gjort Overbud. Prisen blev mig opgiven, jeg fandt Stedet passende, — og tingede ikke. Hver har sin Karakter, Herr Martin.

Fru Martin.

Ak det var der vort Fredsberg skulde ligge.

Robert.

Ja — nu vil „Fredsberget" sandsynligvis blive forvandlet til et „Rammelberg". — Jeg haaber dog med Guds Hjælp at finde der baade Fred og Hvile, (til Oeciiie;) Nu Cecilie, tag Afsked med Dine Plejeforældre — og følg mig.

Cecilie

(gaaT frygtsom mod Martin, men han vender sig koldt og harmfuldt fra hende. Hun gaar da til Fru Martin, tager bendes

Haand og kysser).

Tak for alt Godt!

8*116

Fru Martin

(rystet).

Ak Cecilie!

Cecilie

(falder ned paa Knæ, grædende).

Vær ikke vred paa mig, kjæreste Moder! Fru Martin

(kysser hende).

Gud være med Dig mit Barn!

Cecilie

(rejser sig og hilser ærbødigt paa dem Alle, derpaa gaar hun med sin Fader).

Anton

(dybt rystet).

Fader .... glem ikke hvad jeg har sagt Dig: gaar Cecilie, da følger jeg hende.

Fru Martin. Gaar Du fra os, min Yngste? — Fra Dine gamle Forældre?

Anton

(kaster sig hulkende til hendes Bryst).

Moder! Moder! — Jeg maa handle som jeg gjør. Martin

(træder til. Til Fruen).

Jeg befaler Dig at gjøre en Ende paa dette! Anton

(rejser sig fattet). Farvel! (Ud i Baggrunden.)117

Martin

(efter ham).

Jkke mere indenfor mine Døre!

Jahn

(kommer fremover).

Ja . . . hvad skal man sige? — Det er, som Papa selv har sagt: det er Tidsaanden.

(Tæppet falder.)TREDIE HANDLING.

Stuen fra første Handling. Solskin over Haven.

Første Optrin.

Lyder Martin. Fru Martin. D. v. Ejmer.

Fru Martin

(strikkende jævnt).

Det er et vakkert Vejr, Lyder, — vilde Du ikke liste Dig ud i Haven?

Martin.

Liste! er det ikke, som jeg allerede var færdig?

Fru Martin.

Men hvorfor skal vi med fornuftige Mennesker være nødt til at gaa udenom Sandheden? — Du er jo svagelig, min Mand.

Martin

(stiver sig op).

Aa . . . jeg er kanske mindre vel. Noget rent forbigaaende.119

Fru Martin.

Ja ja, lad det hedde saa; men strid ialtfald imod. — Vil Du ikke være svag, saa gjør Noget for at blive stæi'k.

Martin

(gjør sig Umage for at synes rask).

Jeg skal nok passe mig.

Fru Martin.

Aa, det kan Du slet ikke, Lyder! — Men Sagen er, at Du vil ikke tilstaa det for Dig selv; thi saa maatte Du ogsaa indrømme Aarsagen.

Martin.

Hvilken Aarsag?

Fru Martin.

Ja — rentud sagt: at det er Græmmelse.

M a r tin.

Ja Du ved jo Alting bedre end jeg.

Fru Martin.

Thi har Græmmelsen rigtig sat sig fast i et Menneske, da falder han hen som en gusten Urt.

Martin.

En smagfuld Sammenligning.

Fru Martin.

Jeg mener ikke Di<j, Lyder, jeg mener Folk i Almindelighed. Der staar: Herren mætter Dig med Velsignelse. Men den, som fremturer i Græmmelsen, staar jo Velsignelsen imod, — og sulter paa en Maade ihjel.120

Martin. En mærkelig Logik!

Fru Martin. Ja . . . sig mig, min Mand: har Du nogensinde en glad Stund?

(D. v. Ejmer med Poserne i Haanden kommer syngende ind.)

Martin.

Der kommer idetmindste En, som er glad!

D. v. Ej m e r. „I femten Aar har jeg slidt disse Poser!4' Naa, godmorgen i Huset! — Hvor staar til Svoger? . . . Søster?

Fru Martin. Tak Bror, det kunde være bedre.

D. v. Ejmer. Det kan altid være bedre, Søster.

Martin

(gaar ud til Venstre).

Undskyld!

D. v. Ejmer

(ser efter ham).

Det er nok ikke rigtig bravt med Svoger? — Han er Din Mand, Spster; men . . . jeg synes det gaar nedad, hvad?

Fru Martin

(bedrøvet).

Det gjør det.121

D. v. Ejmer.

Ja, undskyld Søster! meu Svoger synes mig er lidt vel stiv .... jeg mener naturligvis med Hensyn til Anton.

Fru Martin.

Det kan ingen Uvedkommende dømme om.

D. v. Ejmer.

Jeg er ingen Uvedkommende, Søster! — Nu er det snart et Aar, siden Anton gik ud af dette Hus; og trods alle Forsøg paa en Forsoning fra hans Side, er og bliver Svoger lige ubøjelig, — ja, jeg faar sige rentud: lige uforsonlig. — Er det Ret?

Fru Martin.

Lyder faar have sin Tid, Bror!

D. v. Ejmer.

Kommer an paa, om Vorherre vil give ham Tid til at tage sig Tid?

Fru Martin.

Ja — det er sandt.

D. v. Ejmer.

Og hvis der endda havde været Noget at udsætte paa Anton; men han er jo saa flink og brav, at Alle har Agtelse for ham. Men ved Du hvad, Søster — han er Din Mand! men jeg tror, at det som har kreperet Svoger mest af Alt, er, at hans egen Søn skulde komme i en saa udmærket Stilling122

ved Hjælp af den Mand, som han — tilligemed mangf Andre — havde lagt en saa dyb Foragt paa. Ja til — og med: at Robert Steen klarede sig ud af det Hele med en slig Bravour, om jeg saa maa sige, saa hele Byen i Uger, ja Maaneder ikke talte om Andet.

Fru Martin.

Det tror jeg ikke.

D. v. Ejmer.

Ja Søster, som sagt: han er Din Mand; men ja gu' striar man sig bedst med Svoger, naar man trænger til ham. — Havde det bare gaaet lidt xuindre vel! — men det at lugen behøvede ham!

Fru Martin

(strikker ivrigt).

Det maa. Du ikke sige, Bror! — Du forstaar Dig ikke paa en Mand, som Lyder.

D. v. Ejmer.

Ja ja, Søster; — saadan gaar Ordet idetmindste.

Fru Martin.

Det forstaar jeg nok, at det er kommen af Sæk, før det kom i Pose!

D. v. Ejmer.

Men Du holder med ham i Tykt og Tyndt, Søster.Fru Martin.

Jeg holder ikke med ham; men han er min Mand.

D. v. Ejmer.

Det er han; men han faar ikke derfor have Ret i Alt. Se nu der til Antons Bryllup! Vilde han ikke følge sin Søn til Kirke, skulde Du, som hans Mor, da ikke idetmindste have fulgt ham?

Fru Martin.

Jeg skulde have fulgt min Søn til Kirke, saa Folk kunde have sagt: se det er en brav Mor, men Skam være med slig en Far! — Nej, Bror Diderik — det fik da hellere siges om os Beggeto.

D. v. Ejmer.

Ja Søster, Du er som Du er! — Jeg siger ikke fordi Du er min Søster, — men: Du er et helt Levebrød for en Mand!

Fru Martin.

Det er for Meget sagt.

D. v. Ejmer

(rørt).

Nej Søster, — det er knap nok! — Farvel!

Fru Martin.

Haster det saa?

D. v. Ejmer.

Aajo, det er ikke frit. Jeg skal nemlig et Sted hen 124

Fru Martin.

Det tør ikke vides hvor?

«

D. v. Ej ra er.

Ja ... hvad skal man sige? Hemmeligt er det jo ikke. — Ja, rent. ud sagt Søster: jeg skal ud til Vigen.

Fru Martin

(greben).

Vigen ?

D. v. Ej m e r.

Ja — jeg har ikke noget Udestaaende med hverken den Ene eller den Anden af dem.

Fru Martin.

Du skal altsaa ud til min Søn!

D. v. Ejmer.

Han skrev mig saa vakkei't til, maa Du vide. Ja der er Liv, derude! — En stor Bygning for Robert Steen er allerede under Spær; og idag skal Grundstenen lægges til Antons og Cecilies nye Hus.

Fru Martin.

Du store Gud! Og her sidder hans gamle Forældre og ved af Ingenting.

D. v. Ej m e r.

Men det er jo, fordi de ikke vil vido af Noget, Søster!125

Fru Martin.

Ja ja. I Guds Navn! Lad det være som det vil!

D. v. Ejmer.

Men naar nu Anton spørger til sine Forældre: hvordan det gaar hans Far? . . . Om hans Mor aldrig nævner ham? — For det er de Spørgsmaal, han kommer med, hvergang vi træffes, — hvad skal jeg da svare? — Skal jeg ikke saameget som bringe ham et godt Ord fra Dig, Søster, — paa denne Dag?

Fru Martin

(efter en Stilhed).

Det vilde være Synd at nægte ham det. — Baade Ret og Uret kan drives for vidt. — Sig til min Søn ... at hans Fader ikke er ret vel, — saa der kan komme til at hengaa nogen Tid endnu, inden han ser ... os. Men at jeg haaber til Gud det ikke skal vare længe. — Sig ham, at han ved nok, jeg kommer, naar Far kommer .... og ønsk dem saa Beggeto Held og Lykke! — Fader sender ingen Hilsen ... thi han er nu ikke tilstede . . .

D. v. Ejmer.

Aajo Søster, vi forstaar det. — Din Hilsen skal blive bragt. Farvel, Farvel Søster! (han tager

Poserne og gaar tungsindigt ud af Havedøren.)

Fru Martin.

Farvel Bror! (hun synker lidt sammen.) Saameget kan jeg vel have Lov at sende mit Barn af den126

Sparebøsse, som jeg nu snart et Aar har henlagt min Kjærlighed i; — medens jeg for Andre har syntes at være en ukjærlig Mor.

Martin

(kommer ind).

Jahn er endnu ikke kommet?

Fru Martin.

Nej. Venter Du ham paa denne Tid?

Martin.

Ellers spurgte jeg vel ikke.

Andet Optrin.

De Forrige. Jahn.

Jahn

(kommer rask fra Havedøren til Venstre; skjødesløs i Paaklæduing og Væsen).

Det er Fanden til Omvej gjennem den Have! — Hvorfor slaar vi ikke en Væg ud og sætter en Dør ind til Smuget?

Martin.

Ganske simpelt, fordi jeg ikke vil det.

Jahn.

Det er den gamle Vise, Papa! Syng engang til Afveksling en anden.

Martin.

Hm . . . nye Viser i gamle Huse passer ikke rigtigt. Det bliver nok i min Tid vecl det Gamle.Jahn.

Gud bevar os, — Fred med Støvet! —Kanske vi ogsaa skal sige: Fred med Rotterne? Jeg er netop paa Vej til at fange En; men vi kan jo lade den løbe ...

Martin.

Tal rent ud, hvad mener Du?

Jahn.

Jeg mener naturligvis de Oplysninger jeg har faaet med Hensyn til Bedragerierne paa Møllen.

Martin.

Nu — hvori stikker de?

J a h n.

I hundrede Smaating, — men i en Skjelm.

Martin.

Naturligvis i Angiveren selv.

Jahn.

Nej om Forladelse! det er som jeg har sagt: i Lister, — Papas højre Haand, Mamas Hjertemenneske!

Fru Martin.

Det er da ikke muligt?

Jahn.

Det kan bevises.

Martin (staar som nedrammet).

Jasaa.128

Jahn.

Der er Snger opført iraellem Udgifterne, som aldrig er bleven anskaffede, — næsten i hver Post er der stukket et Snyderi ind. — Han har ogsaa brugt at tage en Dusør af Kunderne, for at ekspedere den ene til Fordel for den Anden; saa med al Papas Respekt for det Gamle, er dog det gamle Ord: hvem som kommer først til Mølle faar først malet, gaaet ud af Reglementet paa Deres Mølle.

M artin.

Og dette er holdt hen saalænge uden mit Vidende!

Jahn.

Har jeg ikke sagt, at der ståk en Gavtyv i ham? — Men Gudbevar'os! jeg har jo ingen Raadighed . . .

Martin.

Nej.

Jahn.

Men kanske det da gik til paa en anden Maade.

Martin.

Det gjorde det vist.

Jahn.

Ja — det kan sgu ikke nytte man gaar omkring med høj Mine — å la Ridder af den gamle Skole! — og lader Rotterne undergrave sig. Nej, Transtøvlerne paa og selv op i det!129

Fru Martin.

Hys hys Jahn! Diu Fader er svagelig.

Jahn.

Ja derfor er og Bestyringen, som den er.

Martin.

Hm ... min Svaghed kan endnu blive En og Anden af Jer for stærk. — Nu, og Silden? Hvordan gaar det med Eftersynet? — Kan Leverancen begynde imorgen?

J ahn.

Det er sandt, jeg glemmer det Vigtigste! — Jo. — Forresten har jeg havt Næsen i et Par Tønder — det var slemt!

Martin.

Ah, er det saadan fat. — Det kan blive et. betydeligt Tab.

Jahn.

Ja, Død og Pine! — Men det maa der lempes paa. Jeg skal faa en halv Snes Tønder stukket imellem af det sidste Kjøb. — Saa møder jeg nok et Par af Vragerne iaften, — og jeg tænker en Flaske god Vin skal borttage lidt af Ømfindtligheden.

Martin

(tager sig stolt sammes).

Den Udgift kan Du spare Dig. — Vragerne vil drikke Din Skaal iaften — og gjøre sin Pligt imorgen. — Der skal hellerikke ske nogen Sammen-

9130

blanding. Varerne skal prøves efter Orden, og det, som ikke duer — forkastes. — Det er min Befaling.

Jah n.

Vi skal altsaa tabe en tre—fire Tusind ved dette?

Martin.

Tabe — eller vinde, — Retten skal have sin Gang.

Jahn.

Ps! — Tænker ikke, det altid er gaaet saa strikse til.

Martin.

Bliv mig fra Livet — Dreng!

Fru Martin.

Jahn, Jahn!

Martin.

i femogtyve Aar har jeg været Chef for dette Handelshus; men med Haanden løftet for Gud, sværger jeg: at jeg aldrig med Forsæt har bedraget eller forholdt nogen Mands Ret. — Jeg har maaske været en Despot, — men jeg

har været for stolt til at være en Bedrager. — Nu gaar Du og tager Vare paa, at Retten sker fyldest. — Giv mig Papiret med Optegnelserne fra Møllen, og sig til Lister, som venter mig paa mit Kontor, at han kan træffe mig her.Jahn

(kaster Papiret paa Bordet, og tager sin Hat). Faar vel til det ! (ud af venstre Stuedør).

Fru Martin

(betragter sin Maud med Stoltbed).

Du er en Mand, Lyder!

Martin

(har staaet en Stund opstrammet af Vreden eg synker da sammen i Sorg).

Dette bliver altsaa Fortsættelsen af mit Firma! — Der løber den ud, den stolte Æresvej, jeg troede at have banet for mine . . . min Søn!

Fru Martin. Hvorfor retter Du Dig selv, Lyder? Du har jo to Sønner.

Martin.

Jeg har ikke mere den Søn, som er imod sin Far.

Fru Martin. Han er nok ikke imod sin Far! — Gav Du ham bare Lov til at være med Dig!

Martin.

Lad os ikke komme ind paa det Kapitel.

Fru Martin. Ak Lyder! Du forgaar dog i dette.

Martin

(vinker hende at tie).

Der har vi Lister.

9*132

Tredie Optrin.

De Forrige. Lister.

Lister

(ydmyg).

Godmorgen, Herr Principal! — Godmoi'gen Frue!

Martin.

Hvorfor kom De ikke til mig iaftes? De var jo allerede fra Eftermiddagen her i Byen.

Lister

(fatter sig hurtigt).

Ja . . . jeg var sletikke vel, — nej saamænd var jeg ikke!

Martin.

Hm. — Hør, Lister, der er adskillig Uklarhed i Regnskabet ude hos Dem. hvordan gaar det til?

Lister.

Hm. Ja jeg vil gjerne tro det. — Man har endnu Meget at lære, og jeg kan ikke noksom takke for Deres Overbærenhed.

Martin.

Jeg er dog bange for, at den Overbærenhed er gaaet en Del videre, end baade De og jeg have havt godt af.

Lister.

Aa, ja! — Vi er jo alle skrøbelige . . .133

Marti n.

Nej lad os ikke komme ind paa den Snak, men lad os holde os til Sagen.

Lister.

" Jeg er til Deres Tjeneste. Herr Principal.

Martin

(viser liam Papiret).

Jeg har her en Liste paa Et og Andet, som er indført i Regnskabet over Møllen, men som ikke fandtes ved Optagelsen af Inventariet, — hvorledes forholder det sig?

Lister.

Se se! — Ja det er de Haandværksfolk! man kan ikke stole paa dem.

Martin.

Der er kun det at mærke: at Betalingen er opført i Regnskabet, men fradraget i Hovedsummen.

Lister

(fatter sig).

Hm, — er den det? — Ja som jeg siger ...

Martin.

Nej, det er ikke ganske som De siger. — De husker vist, at der allerede tidligere viste sig at være Huller i Regnskabet, medens de var her paa Kontoret, og min ældste Søn var i Udlandet?

Lister.

Jo — jeg erindrer det.134

Martin

(efter en Stilhed, hvori han er gaaet op og ned et Par Gange i en stærk Sjælekamp).

Erindrer De ogsaa den Logn, hvormed De stoppede dem?

Lister.

Løgn, Herr Martin? — Det husker jeg ikke.

Martin.

De kastede et Slør af forblommede Yttringer over Sagen; men lod dog den Mulighed skinne igjennem, at ... En af mine Egne . . . kunde have forbrugt flere Penge, end jeg turde vide om.

Fru Martin

(til Lister).

Du store Gud! — Menneske! — det var dog vel aldrig min Søn?

List er.

-Teg har ikke nævnet Nogen.

Fru Martin

(til sin Mand).

Og efter det beholdt Du den Mand i Dit Hus? — Under samme Tag meel mig —- Din Søns Moder!

Martin.

Det, som er sket, er sket. (tii Lister) De har vistnok været snedig; men den mest udspekulerede Snedighed vikler sig dog stundom ind i saa mange Svøb, at den tilslut blotter sig selv. — Kort og godt: De er en afklædt Bedrager.135 Lister

(en ond Tanke farer gjennem ham, men han fatter sig).

Ha! — Ja saa, Herr Martin, — har De Beviser ? Martin

(visende ham Papiret).

Der ligger hele Vævet af Deres Forræderi fra Først til Sidst,

Lister

(uærmer sig Bordet, blid).

Faa se engang?

M arti n.

Nej stop! — Med dette Dokument har De ikke Noget at bestille, førend det ligger i Rettens Haand.

Lister

(energisk).

Det er en Løgn.

Martin.

Siger De mig lige i Ansigtet, at det er en Løgn? — De, som har løjet Dem frem ved hvert Skridt i mit Hus. — De Skurk! som har kastet Mistanken paa en Uskyldig! — De krybende Usling, som har gaaet omkring her med Djævelen og bildt Folk ind, at det var Vorherre — (han

gaar mod ham med knyttet Næve; men Lister staar trodsig og

viger ikke.) De . . . ha! — Satans Trods! — men jeg skal knuse Dem! . . .

Fru Martin

(træder til og tager ham ved Armen og drager ham bort).

Lyder! nu ikke videre. Du har sagt ham Sandheden, det kan være nok — for det Første.1.36

— Du skjælver, min Mand. Kom kom! — ind paa Dit Værelse. Lad ikke det Menneske staa der og mætte sig med Skadefryd over Din Svaghed. (Huu leder ham til Børen til Venstre, og aabner den.)

Saa, Lyder, hvil Dig nu, — jeg skal nok give ham Resten; tlii jeg har ogsaa Ret til at tale med i denne Sag.

Martin

(vender sig i Døren).

Nej — Resten skal blive en Lænke om Benet! (ud.)

Fjerde Optrin.

Fru Martin. Lister.

Fru Martin

(sætter sig med Strikketøjet efter at have set paa ham).

Saa det tog den Ende med Dem, Lister! — Jeg troede dog saa sikkert paa Deres gode Hjerte.

Lister.

Det er mer end jeg har gjort!

Fru Martin.

At De bedrog den Mand, som satte saa ubetinget Tillid til Dem, det var en skammelig Utaknemlighed; — men at De kastede Mistanken for Deres Bedrag over paa haus eget Barn, ser De: det var en Forbrydelse. Gud lade ikke Deres Straf blive saa stor, som De har fortjent den!137

Lister.

Aa, havde Faderen havt god Tro, da havde han nok ingen Mistro faaet af det.

Fru Martin.

Desværre — det er sandt. Det er sørgeligt, at vi Mennesker ere saa villige til at hæle med en Løgner.

Lister.

Ja det var ikke saa galt, om der ogsaa for det var en liden Lænke til Benet! — Ha ha! — da skulde man høre en Rammel omkring i Gaderne!

Fru Martin

(strikker ivrigt).

Huf! staa ikke der og fornøj dem over det

Onde. (Garunriglet triller fra hende.)

Lister

'vil tage det op).

Fruen tabte Noget.

Fru Martin

(tager det selv).

Lad det ligge! — Jeg skal nok selv samle op, hvad jeg taber. Jeg vil ikke De skal røre ved et Halmstraa af, hvad mit er, — De, der har gaaet som en Forræder i mit Hus, — fy! — Det er saa nær, at De smudsker Stedet, hvor De staar.

Lister.

Da er det bedst jeg gaar.138

Fru Martin.

Nej — jeg tænker nok det er bedst De bliver. — Jeg har dog endnu Noget at sige Dem.

Lister.

,Hvis Fruen endnu har mer at byde mig af samme Sort, — maa jeg da bede om at faa det for Retten.

Fru Martin.

Aa ja — jeg har talt haardt til Dem, men ikke haardere, end De har fortjent.

Lister.

Jeg skal vel ikke først straffes her og siden for Øvrigheden?

Fru Martin

Jo — det er netop det, De skal. Loven gaar efter Anklage og Äevis; men her er Noget, som ikke kan anklages, for det kan ikke bevises. Ak, Menneske, Menneske! hvorfor har De dog krænket mig saa dybt? (hun græder.)

Lister

(sukker afsides).

Ak! (haanlig til sig selv:) Ha ha! Fik Du det med Rørelse?

Fru Martin.

Og alligevel bløder mit Hjerte ved Tanken om, at De fra dette Hus skal gaa ind i et vanærende Fængsel.139

Lis ter.

Ja Gu' bliver det inden Døre, som Lyder Martin siger!

Fru Martin.

Huf! det er, som De havde en Djævel indeni Dem.

Lister.

Aa ja, det mente min Bedstemor ogsaa. Du har Slemmen i Dig, sa' hun. Stæng vel for ham; thi slipper han, da stænger han for Dig. — Men det er ikke godt at holde ham under Tugten. Han træffer Saamange af sine Lig« mellem de saakaldte „brave Folk". — En sidder inde med Hovmodet, en Anden med Falskheden, en Tredje med Misundelsen og en Fjerde med Hykleriet; og Allesammen er det slige pyntelige velopdragne Folk.....

Fru Martin.

I Jesu Navn, Menneske, hvem var Deres Forældre?

Lister.

Aa . . . det var et Par Folk her i Byen. Min Mor gik om i Husene, som man siger, — min Far var Missionsbud; og lian var saa gudelig, at der dryppede Ædder af ham!

Fru Martin.

Det var Deres Opdragelse?140

Lister.

Nej — undskyld, jeg har faaet en god Opdragelse; jeg har siden mit tolvte Aar været i de bedre Huse. Og ser Fruen, jeg var et snu Hode! jeg lærte snart at male mig et Skilt, som kunde hænges op, — at, skyde Hammen, naar jeg gik ud. og krybe i den igjen, naar jeg gik ind. — Som sagt; jeg lærte Praksis baade uden Døre — og inden Døre! — Nej, paa Opdragelsen er der Ingenting at sige. Det er Naturen, som gaar over Optugtelsen, — det er den Slemmen, der ikke kan holde sig i Skindet, ellers skulde det nok gaa.

Fru Martin.

Gud bevare mig, hvor De er ulykkelig!

Lister.

Aa, det gaar jo fremad, som man siger. — Jeg er nu naaet saa vidt, at jeg ligesom andre Storfolk skal leve paa Statens Bekostning. Der er ikke Mange, som har fortjent det bedre, end jeg.

Fru Martin.

Hør, Lister — det maa ikke ende paa den Maade. — Vi er dog Alle hinanden en Hjælp skyldig, saavist som Gud

hjælper os! Skulle vi ikke kunne give Naade, vi, som modtager Naade hver evige Dag? Jo. — lad os tale ærligt og uden Nag med hinanden. — Sig mig: naar jeg nu tog dette Papir her, som gjør Dem til en Forbryder mod Loven, og rev det isønder?Lister.

Saa vilde Lyder Martin skrive et nyt.

Fru Martin.

Nej, det vilde han ikke. — De kunde stole paa mig.

Lister.

Paa den bekjendte Hjertelighed? Ha!

Fru Martin.

Ja sandelig, De kunde stole paa mit Hjerte! — Jeg spørger endnu: hvad vilde De saa gjøre?

Lister

(efter en Stund).

Smidt ud af min Stilling; — kjendt som en Bedrager. — Jeg foretrækker Loven.

Fru Martin.

Nej : blive i Deres Stilling.

Lister.

Med en Mistanke lurende ved hvert Ord, — og en Spion ved hvert Skridt.

Fru Martin.

Det var kun halvt Værk! — Nej: med fuld Frihed og Raadighed som før, — Regnskab og Opgjør som før. — Ssr De: Nu har De kun en Dør aaben, det er til Fængselet; jeg aabner Dem her en anden, den leder til et ærligt Liv. Hvilken Vej vil De gaa? — De har Valget.142

Lister

(er efterhaanden sunken sammen).

Aa ... er elet Umagen værd at række en . . . slig Usling?

Fru Martin

(lader Garnnøglet trille. Lister vil tage det op, men standser).

Vær saa snild at gi' mig Nøstet, Lister! Lister

(rækker hende det med et Suk).

Fru Martin

(river Papirer istykker).

Se saa — nu er det gjort.

Lister

(efter en Stilhed).

Ja ja ... jeg vil forsøge det, — Dette er dog det første gode Tilbud, som er gjoi't. mig — i hele mit Liv.

Fru Martin. Saa nyt det vel; thi det lægger Ansvar paa Dem. Lister.

Jeg skjønner det. — Altsaa: jeg rejser ud til Møllen igjen . . . som Ingenting var?

P'ru Martin. Som Ingenting var.

Lister.

Og jeg behøver ikke først at tale med Martin?

Fru Martin. Behøves ikke. De har vel et Ord at sige den Mand, tænker jeg; men det kan De skrive ham til.143

Lister.

Og Herr Jahn?

Fru Martin.

Adlyder sin Mor. Det er ikke saa ofte hun befaler, men naar hun gjør det, er hun vant til ut blive hørt.

Lister

(gaar imod hende).

Saa Tak ... og Velsignelse! (vil gaa.)

Fru Martin

(rækker ham Haanden, han nøler med at tage den).

Gud være med Dem' — Naar jeg i denne Stund rækker Dem min Haand, Lister, da er det saameget som: jeg tilgiver Dem, forlader Dem i Guds Navn den bitre Sorg, De har forvoldt mig . . . ved det, De ved nok; — og som aldrig mere tør nævnes, forstaar De?

Lister

(brister i Graad og kaster sig ned for hende).

Ak! Ak!

Fru Martin.

Lister . . . det er ikke for mig De kaster Dem i Støvet, det er for Vorherre. Tænk paa det!

Lister

(rejser sig forvandlet).

Deres Ord skal være mig en Lov: Lad det være for ham, — det er da første Gang.144

Fru Martin.

Det er det ikke, Lister. De har ved Deres Konfirmation knælet for ham, De, som vi Andre . . .

Liste r.

Aa ja, det er sandt, — efter Ordre! — med Kammeraterne, som trængtes om Pladsen, og Klokkeren, som gik bagved og puffede i Orden: — paa Vorherre blev der ikke tænkt. — Men nu ved jeg, at der er et andet Altar at knæle for i denne Verden, hvor man ikke nappes om Pladsen, folder er Plads til Alle! og det er et stort kjærligt Menneskehjerte, det sande Gudshus i denne Verden! — og det har De aabnet for mig, Fru Martin! — Ak ak! det er svært saadan paa engang at føie Afsky for sig selv!

Fru Martin.

De maa heller ikke være altfor mistrøstig.

Lister.

Det er jeg heller ikke. — Jeg har altid vidst med mig selv, at jeg var et slet Menneske; men jeg har ikke før vidst, at der ogsaa var noget Godt i mig. — Jeg stred med Slemmen, for at han ikke skulde røbe mig, men det var fordi jeg ikke vidste, at der var en Magt, hvorved jeg kunde drive ham ud. — Ser De, Fru Martin, havde jeg gaaet herfra med en Lænke om Benet, da havde Slemmen været Karl! — Nu skal jeg dog, tage et Tag med ham! og det

om lian ikke kommer til at vige; thi han er igrunden fejg. — Gud velsigne Dem, Fru Martin, for Deres Kjærlighed og Deres Tro! Det Gode kan ogsaa læres, mærker jeg, for jeg har lært Noget i denne Stund, som jeg ikke vidste før. — Tak skal De have!

Fru Martin.

Ja ja, Lister! Hav Gud med Dem, vogt Dem vel! Og vær ved godt Mod! (rækker ham Haanden:) De tog ikke min Haand før, da jeg bød den . . .

Lister

(griber den).

Nu tager jfg den! - Ak! (han brister i Graad:)

jeg vidste ikke . . . det var saa godt at kunne græde! (raskt ud.)

Fru Martin.

Det er Hjertet, som kommer op i Dem, — nu er De reddet! — Tak, Herre Gud! at Du giver os Mennesker at vælge det Rette i en vanskelig Stund.

Femte Optrin.

Fru Martin. Lyder Martin. Kari.

Martin.

Jeg synes han har taget Ordet fra Dig. — Er han gaaet?

Fru Martin

(strikkende).

Ja, min Mand. Kom her og sæt Dig, — Du ser endnu saa angreben ud.

Martin

(ser Papirstykkerne).

Er det sønderrevet?

Fru Martin.

Ja — Du ser jo det.

Martin

(nu og under det Følgende med stigende Vrede).

Hvad skal det betyde?

Fru Martin.

At jeg har givet ham det Løfte: at der ingen Klage skal rejses imod ham, saalænge han opfører sig tro og ærligt.

Martin.

Og det har Du gjort uden at spørge mig?

Fru Martin.

Ja Lyder. Man faar stunddom handle paa egen Haand.

M artin.

Ha ha ha! Og saa river Du Papiret istykker? Du ved jo at jeg kan lade det skrive op igjen inden Dagen er ude.

Fru Martin.

Men det gjør Du ikke, Martin, Jeg siger Dig jo, at han har mit Løfte.147

Martin.

Ja . . . Dine Løfter!

Fru Martin.

Det er givet af Din Hustru, Lyder Martin!

Martin.

Har I da sammensvoret Jer Allesammen om at tage Magt og Myndighed fra mig?

Fru Martin.

Ja. Naar Du omgaas med Din Magt som Barnet med en skarp Kniv, — da skal den tagrs fra Dig; — thi Du skal ikke have Lov til at gjøre Ulykke.

Martin.

Du stoler ligesom de Andre paa, at jeg er bleven svag!

Fru Martin.

Jeg stoler tvertimod paa, at Du endnu har Styrke nok til at indse det Rette. Du ved meget godt, at Du er en ubarmhjertig Mand.

Martin.

Fordi jeg ikke vil bære over med en Skurk?

Fru Martin.

Har Du ikke næret en skammelig Mistanke til Din egen Søn? — Hvis den havde været grundet, hvem havde da været den største Skurk — enten han eller Lister? — Men det har Du dog tiet med.

10*148

Martin.

Ah! For den Mistankes Skyld skal han netop lide Straf til Lovens sidste Bogstav!

Fru Martin.

Tror Du ikke, jeg ved det? Forstaar jeg ikke nok, at Du paa den Maade vil vælte Din egen Uret fra Dig?

Martin.

Den Karl, som aarevis har gaaet her og om-spundet os med Løgn og Bedrag, ham giver Du uden videre fri!

Fru Martin.

Ikke uden videre, Martin. — Et slet Menneske kan ogsaa være ulykkelig, og en Ulykkelig skal vi redde. — Vi Mennesker kan dog vel kræve det gode Tilbud af hinanden, før Staven brydes? — Nu har han det, som han nytter det, vil Følgerne blive.

Martin.

Ja jeg vilde bare ønske, jeg fik Fingre i ham endnu engang!

Fru Martin.

Og det ønsker Du, som selv trænger til Naade ? — Du, Faderen, som paa et løst Ord grunder en skammelig

Mistanke imod Dit Barn! — Du, som er saa herskesyg, at Du ikke under Din egen Søn Ros, som nægter ham Din Haand i Skilsmissens149

Stund, og som nu i et Aar rundt ikke har villet nævne hans Navn, skjønt Du ved, at han arbejder som en brav Maud og fremmer baade. Gavn og Ære. — og ved, at han sukker og længes efter et Møde i Kjærlighed med sine Forældre. Hvad Straf skulde en saadan Fader have?

M a r t i n

(bøjet).

Er det Dig, som skal dømme mig?

Fru Martin.

Ja — min Mand, det er mig. — I femogtredive Aar har jeg været Din Hustru. Spørg Dig selv, om jeg en eneste Gang har sat mig op imod Din Myndighed som Mand? — Jeg har tidtnok havt baade en Mening og Vilje; men jeg har bøjet mig og givet Dig Ret. — Du var haard mod Dine Børn ved mange Lejligheder, men jeg viste dem med blødende Hjerte fra nyg, naar de tyede til mig for at faa Trøst; hvad Du gjorde som Fader, skulde ikke underkjendes af mig. — Dine Ord har mangen Stund trængt ind i mit Hjerte som Knive men sig mig den første Gang jeg har vist Dig Saaret efter dem? — Du har holdt strengt over, at Verden aldrig fik at vide, hvad vi havde mellem os ..inden Døre" — mon jeg ikke har stridt for at holde dens Øjne borte? — Og endelig: tror Du ikke, Mand! at jeg har længtes efter min kjære Søn, min Yngste! i dette lange Aar?150

— Ak, jeg har strækket Armene mod ham i mangen ensom Stnnd, hvor kun Gud var mit Vidne! — Men har jeg givet det tilkjende? — Skulde der siges: Se, hun har da Hjerte for sit Barn; men Faderen er en haard, ubøjelig Mand, som sidder fast i sit Nag. — Nej, Lyder, min Husbond og Herre! jeg har været Dig en trofast Hustru.

Martin

(synker stønnende sammen).

Ak! Ak! Ak!

Fru Martin

Og nu dette Sidste! Dog lad det være usagt.

— Ak, Lyder! Du bruger Dine svage Kræfter til at stensætte Dig med baade i Sjæl og Sind. Dit Hjerte ligger ligesom i en Grav. Spræng Dig ud af den og tag endnu en liden Glæde af Livet! — Lad os ikke, vi to Gamle, sidde her, den korte Tid, vi har tilbage, og fryse i Skyggen af vore egne Fejl. *

Martin

(bøjer sig mod hende).

Ak!

Fru Martin

(trykker ham til sig).

Ja kom Du til mit gamle Hjerte! Det er Din Hvileplads her i Verden, og den har altid staaet færdig til Dig.

Martin.

Ak! Det er saa tungt at se det Hele falde!151

Fru Martin.

Det er sandt; men Noget maa falde, Lyder; lad os redde, hvacl vi kan.

Martin.

Du siger det saa let.

Fru Martin.

Det gjør man med saa mangt, der var svært at udtænke. — Ser Du, Martin, Et maa gjøres fremfor Alt.

Martin.

Hvad mener Du?

Fru Martin.

Du skal gaa Din Søn til Møde, og forsone Dig med ham.

Martin

(farer op).

Jeg? — Der skulde siges, det!

Fru Martin

(drager ham tilbage i Sofaen igjen).

At Du agtede Dit Barn højere end Folkesnak ?

Martin.

Det er ikke det, — det er min Stolthed.

Fru M arti n.

Har Du Ret til at tale om Stolthed ligeoverfor den Søn, hvis Ære Du i Dit Hjerte saa bitterlig har krænket ? — Har da Forældre alene Æres-ret overfor Børnene, men Børnene ingen Æresret overfor dem?152

Martin.

Tror Du ikke jeg angrer det?

Fru Martin.

Men det er ikke nok.

Martin.

Vil Du da, at jeg skal gjøre min Søn ulykkelig ved en Tilstaaelse?

Fru Martin.

Nej, Gud bevare mig! — Det bliver mellem Dig og mig. Vi have delt Saameget . . . dette Sorgens Suk ... til Døden! ... kan vi ogsaa dele. — Fra denne Stund tør det ikke mere komme til Orde. — Staar Du ved mit Dødsleie, eller jeg ved Dit, da ved vi, hvad vi tænke paa.

Martin

(lægger sig ind til hende).

Min trofaste Hustru!

Fru Martin.

Men Du forstaar, at her maa gjøres Noget? Du ved i Dit Hjerte, at Du skylder Din Søn Afbigt.

Martin.

Ja.

Fru Martin.

Saa forson Dig med ham.

Martin.

Jeg vil det ogsaa.153

Fru Martin. Goclt; men opsæt det ikke. Husk, vi har ikke Borgen for den næste Stund!

Marti n

(rejser sig).

Jeg kan skrive ham til.

Fru Martin.

Det kan Du.

M art in.

Vi kan jo indbyde ham til os, tilligemed de Andre, en af Dagene?

Fru Martin. Kommer an paa Kogekonen, Lyder!

Martin.

Jeg kan idetmindste sende en Ekspres afsted med et Par Ord til ham idag.

Fru Martin. Herre Gud! hvor Du dog igrunden længes etter ham, Lyder!

Martin.

Jeg har jo en Æresgjæld at betale!

Fru Martin. Men saa lad os selv tage ud med Ekspressen!

Martin

(studsende).

Selv? Hvordan vilde det se ud?154

Fru Martin.

Godt Lyder - hare godt! (Hun rejser sig cg

trækker i Ivrigheden sit Strikketøj med sig, saa Garnnøglet triller hen over Gulvet.)

M a r t i n

(tager det op til hende).

Se her!

Fru Martin. Nej — Herre Gud, Lyder, tog Du mit Nøste

Op! (hun ruller Strikketøjet sammen:) Nu skal det hvile

en Stund. — Mangt et Suk og mangt et vredt Svar er strikket ind i det!

Martin.

Skulde vi da maaske spise Middag derude?

Fru Martin. Ak ja, der er Mad nok!

Martin

(drillende).

Nedstammer fra „Overflødighedshornet" etc. Fru Martin

(truer til ham).

Ja Du! — Nej, men ser Du: Diderik skulde jo derud, thi der er Højtid idag.

Martin.

Jasaa?

Fru Martin. Ja, ikke Selskab; men bare det, at Grundstenen skal lægges til Antons og Cecilies nye Hus.155

Martin

(lidt tung).

Saadan at forstaa . . .

Fru Martin. Ja — nu ingen Betænkning! (raaber ud:) Kari!

Kari!

Kari

(udenfor). Ja! (kommer løbende ind.)

Fru Martin.

(til hende).

Der skal øjeblikkelig . . .

Martin

i fattet).

Lad mig give bende Besked, (tii Kari:) Der skal straks gaa Bud til Bryggen, at der holdes en Baad parat til om et Kvarter. Jeg agter at tage ud til Vigen med min Hustru.

Kari.

Jøsses!

• Martin.

Har Du forstaaet mig?

Kari.

Jøsses ja! (ud-)

Martin.

Nu, saa maa man jo klæde sig paa. Du skal vel have Pariserkjolen paa, kan jeg tænke?156

Fru Martiu.

Nej, Lyder, deu har været paa for sidste Gaug. Men gjemmes skal den, for at jeg kan have en Mindelse om, at jeg ogsaa kunde blive til Nar paa mine gamle Dage.

Martin

(ind til Højre).

Ja — spild nu ikke Tiden! (ud.)

Fru Martin.

Herre Gud! Et Aar har vi kunnet spilde, nu tør der ikke spildes et Minut! (ud til Højre.)

Sjette Optrin.

Cecilie. Robert Steen. Anton.

Indsejlingen til Byen. I Baggrunden en Fjeldkjæde. Hele Forgrunden skyder som en Odde ud i Søen, der løber ind til Venstre og danner en Vig, som skjules af Trægrupper. Til Højre ligger en gammeldags Bygning. Ind til Væggen et Bord med Stole, ftn Trappe fører op til Indgangen. Paa Odden, som er noget bøjnet, ses Grunden afstukken til et Hus. Hjørnerne ere betegnede ved Flagstænger. — Længst ude til Venstre, paa den anden Side af Vigen, ses en stor Bygning under Spær med Kransen hejset. Cecilie kommer ud fra Huset med en Pige, som bærer en Bakke med Glas og Flasker. Selv bærer lmu Smaa-kager.

Cecilie

(til Pigen).

Sæt det her! (hun hjælper Pigen med at arrangere Glassene paa Bordet. Pigen gaar tilbage i Huset.)

En Røst

(udenfor til Venstre).

Længe leve Robert Steen! Hurra!157

Flere Stemmer. Hurra! Hurra!

(Der blæses Fanfarer.)

Robert

(kommer ind med Anton)

Nu, Cecilie!

Cecilie

(iler bam imøde og omfavner ham .

Længe leve Robert Steen!

Robert

(kysser bende).

Tak, mit Barn!

Anton.

Alle Andre kan naturligvis gjerne dø, — hvis de ikke allerede ere døde?

Cecili e

(omfavner ham).

0, Du stygge Mand! er Du misundelig? Robert.

Jeg ser Vinen er parat. — Men der har vi dem ogsaa med Onkel Diderik i Spidsen!

Anton.

Hvor det har brændt paa ham at faa holde en Tale!

Robert. Jeg mærkede det nok.158

Anton.

Ordene laa ham ligesom faldefærdige paa Tungespidsen. Men hvergang jeg anede Uraad, rømmede jeg mig saa stærkt, at han gav Agt, og taug.

Syvende Optrin.

De Forrige. D. v. Ejmer. Haandværkere og

Arbejdere.

D. v. Ejmer

(echauft'eret).

Nu — her har I os! Pf!

Anton.

Det kneb at faa Hjorden samlet, Onkel?

D. v. Ejmer.

Det kneb. Hver vilde løbe for sig, skjønner Du.

Robert

(tager et Glas Vin og rækker Cecilie det).

Se her, min Datter, Dit Glas. (til de Andre:) Onkel Diderik! — Anton! — Mine Herrer, forsyn Dem ! (Arbejderne tage sig hver et Glas.)

D. v. E j m e r

(belaver sig paa at høre efter).

Hm.

Robert.

Mine Herrer! En Del af Jer bliver, og en Del forlader mig, naar hin Bygning bærer en Røg-159

tud istedenfor en Krans; men den Dag den Sorg!

— For Øjeblikket vil jeg kun bemærke: at den Blomst, som nylig er sprungen ud histoppe mellem Spærene, skal være Jer et Sindbillede paa Arbejdets Glæde. —

D. v. Ejmer

(for sig).

Rigtig!

Robert.

Alt i denne Verden munder ud i to Floder, i Trældommens og i Frihedens. Overalt hvor et Menneske vinder Glæde af sit Værk, der er han mellem Sejlerne paa Frihedens stolte Flod, enten han saa styrer en Fregat, eller han styrer en Jolle,

— vi skal saa tilslut Alle i den samme Havn.

D. v. Ejmer

(for sig).

Aa ja. •

Robert.

Om Passagererne paa den anden Flod skal jeg ikke udtale mig videre. Lad dem stage sig frem paa sine Mudderpramme! — Slid og Møje har de af al sin Gjerning, hvilken den end er, Glæde har de aldrig. — Jeg løfter højt mit Glas for bver ærlig Stridsmand paa Arbejdets store Kampplads, hvor Dygtigheden giver Sejren og Glæden giver Friheden. — En Skaal for den fri Arbejder! Hurra! (de klinke med hinanden og drikke.)160

D. v. Ejmer

(til Anton).

Ganske som sagt ud af mit Hjerte, (til Robert,

som træder til, medens Arbejderne sprede sig:) De er den

Mand vi trængte til, Herr Steen! Nogen maa gaa foran, og lige som puffe det Gamle væk, forstaar De! — Og saa er der jo det, at De tillige er et Hjertemenneske. — Og, ikke for at sige mig selv Noget til Ros, — men tilslut er det dog dem, som løfter Stortaget her i Verden. — (ser sig om o Naa, jeg ser de ere borte! — jeg nægter ikke, at jeg ogsaa gjerne havde føjet et Orel til, — et simpelt Ord, men fra Hjertet . . .

Robert.

. Det vil vist blive særdeles vel modtaget.

D. v. Ejmer. Det er nu denne Ide med den fri Arbejder, hvad det egentlig vil sige?

Robert.

Har De maaske nogen yderligere Oplysning at give, da bør de ikke sætte det under en Skjæppe!

D. v. Ejmer. Jeg vil gaa derover. (gaar grublende til Venstre; men vender om, og tager et Glas.) Undskyld! men et Glas i Haand! (ud)

Robert. Det er den halve Akt!161

Cecilie. Nu ler de af den stakkels Onkel!

Anton.

Ja, det er uundgaaeligt.

Robert.

Jeg tror dog vi skal gaa derover, — vi holde os ved en Side, saa han ikke ser os. Kom, Børn!

--(han gaar ud til Venstre.)

Cecilie.

Gaa Du, Anton. Jeg maa ind at ordne Bordet. Anton

(omfavner hende).

Du lille Husmoder! — Ak, hvor denne Dag kunde have været skjøn for os, Cecilie!

C ecilie. Jeg forstaar Dig nok, Kjære!

Anton.

Nu bliver det saadan bestandig. Kommer Lykken, trækker den Ulykken med sig.

Cecil ie.

Men Din Bror kommer jo dog, — lovede han det ikke for vist?

Anton.

Aa jo, omtrent. — Men det er kun en daarlig Erstatning for mine Forældre!

11162

Cecilie.

Ja, elet har Du Ret i! — Men, nu skal vi ikke tale mer om det. Nu skal Du hen at høre Onkel Diderik give Fortolkning til Faders Ord; Farvel saalænge!

Anton

(nikker til bende og gaar ud til Venstre).

Cecilie

(vinker til ham).

Kjære Anton! — Hvor kan man dog støde en saadan Søns Kjærlighed fra sig? — (der spilles

af Musikken udenfor Scenen, i Frastand til Venstre.) Nu spilles der jo! — Hvad bliver der da af Onkel Dideriks Tale? (gaar ind i Huset.)

Ottende Optrin.

(En Baad skyder om Næsset og lægger til ved en liden Brygge. Musiken spiller fremdeles.)

Lyder Martin, Fru Martin stige ud af Baaden og komme frem mod Forgrunden.

Fru Martin. Hører Du Musikken, Lyder? Ak, hvor her er vakkert, (hun gaaer hen tii Bordet.) Aha! Spekulasier og Goderaad!

Martin.

Naa, staa nu ikke der og stik Næsen i Andres Mad.163

Fru Martin.

Jeg ser, det er akkurat min Lavning.

Martin.

Ja, saa kan Du jo være fornøjet, (han staar overvejende.)

Fru Martin.

Jeg tror der er Ingen. Skal vi kanske gaa indover et Stykke og se at finde dem?

Martin.

Hys! — Forstyr mig nu ikke.

Fru Martin.

Nej, Lyder. — Hvad er det Du overvejer?

Martin.

Jeg bør naturligvis sige min Søn et Par passende Ord.

Fru Martin.

Naturligvis.

Martin.

Jeg har jo gjort ham en Uret, og jeg bør gjøre ham en Undskyldning.

Fru Martin.

Rigtig. Og mens Du holder Din Tale, staar jeg her ved en Side.

Martin.

„Min Søn," siger jeg, „der har været Menings-forskjel imellem os. — Du var trodsig." —

11*Fru Martin. Ilusk Dig om, Lyder!

Martin.

Ja ja, jeg kan jo ogsaa sige det saa: „Du vilde have Din Ret, men jeg vilde have baade Din og min — og da fik jeg Uret."

Fru Martin.

Rigtig!

Martin

(rystet).

„Tilgiv mig, min Søn! .... Jeg har ikke været imod Dig som jeg burde .... Nu byder Din gamle Fader Dig Haanden" . . . (han brister i Graad.)

Fru Martin.

Kjære Lyder, støt Dig til mig! — Du skjæl-ver jo, min Mand . . .

Niende Optrin.

De Forrige. Anton. Cecilie. Anton

(fra Venstre).

Mon det er Jahn, som er kommen? (ser Forældrene og iler mod dem.) Fader! Moder!

Martin

(omfavner ham).

Min Søn!165

Fru Martin

(lægger Armen om ham fra den anden Side).

Min Yngste!

Marti n. Ja, min Søn, — her er vi.

Anton

(idet Oecilie kommer frem paa Trappen).

Og tusinde Gange Velkommen!

Cecilie

(raskt ned).

Store Gud! For en Glæde! Mor! (hun lægger sig ind til hende.)

Fru Martin

(kysser hende).

Mit. kjære Barn!

Martin

(til Cecilie).

Vil Du give Antons Fader et Kys, mit Barn?

Cecilie Om jeg vil, Fader!

Tiende Optrin.

De Forrige. Robert. D. v. Ejmer. Robert.

Hvad ser jeg! (rækker Martin og Fraen Haanden.

Længe ventede — særdeles velkomne — Hæders-gj æ ster!166

D. v. Ejmer. Kan næsten ikke tro mine egne Øjne! — Velkommen Svoger! — velkommen Søster!

Martin

(til Robert).

Ja — man er desværre lidt sen i Vendingen, Herr Steen!

Robert.

Paa denne Maade, Herr Martin, har De kun sparet det Gode op, og kommer nu paa denne Dag og giver os det med Renter!

Martin

(idet en Baad skyder om Næsset, hvori Jahn staar oprejst). •

Hvis min Handling kan udtydes paa den Maade, Herr Steen, da er det mig en Ære at være Deres Efterligner i Gjældsaffairer!

Cecilie

(byder Vinen om).

Kjære Fader, et Glas Vin?

Martin

(tager et Glas).

Tak, mit Barn.

Jahn

(er sprunget iland og iler hid, skjødesløst klædt).

God Dag!

Anton

(rækker ham Haanden.)

Tak fordi Du kom, Broder.167

Jahn.

Ja, jeg var nær bleven borte, uien saa hørte jeg jo, at Papa og Mama var taget herud. —- Stor Forsoningsscene naturligvis! — Firmaet florerer!

Martin.

Nej, min Søn, det Firma har nu affloreret.

D. v. Ejmer.

Du vil da vel aldrig træde tilbage, Svoger? Det er altfor tidligt!

Martin.

Nej — jeg tror netop det er paa Tiden.

Jahn

(til Martin).

De ved idetmindste, at jeg vil fortsætte Firmaet i Deres Aand, Papa.

Martin.

Vent lidt, min Søn, jeg ønsker at udtale mig noget nærmere om den Sag. — Ser De, mine Herrer! man gaar og gaar, og kommer da en Gang imellem til de Steder, hvorfra man tager nye Tilløb til Livet. Et saadant Sted er jeg paa denne Dag standset ved, — og jeg agter at tage et Tilløb til at . . . staa stille! — Den Aand, jeg har ledet Tingene med, har jeg faaet i Arv fra mine Fædre. — Men da nu mine Sønner — af forskjellige Aarsager — ikke ønske at føre den Arv videre . . .168

Jahn.

Jeg forsikrer Dem, Papa . . .

Martin.

Spar Din Forsikkring, min Søn. — Nu, saa har jeg gransket Sagen lidt nøjere. — Et Arvegods kan slides op! — Tidsaanden forlanger et Dystløb, hvortil der fordres unge Kræfter; — den Gamle vilde i det tabe Vejret, — ja, hvad værre var: han vilde tabe sin Fortid, og det, mine Herrer, maa han ikke! — Verdensbygningen bestaar af mange Lag, og hvad den Gamle har virket j bør staa som Fundament for den Uuges Bestræbelse. — Jeg træder nu tilbage, men mit Firma følger mig. Det er rejst paa et Princip, og med Principet skal det forsvinde, (tü n. v. Ejmer.) Jeg overlader til min kjære Svoger at frembyde min Kjøbmandsstue til Salg. (Overraskelse hos Alle.)

D. v. Ejmer

(ser sig travlt omkring).

Gud bevar'os Svoger! — Det skal ske!

Martin.

Men Svoger kan sove paa det.

Fru Martin.

Ak, Lyder, er dette Din Vilje?

Martin.

Urokkelig, min Hustru. Jeg deler min Formue i to Dele, giver den ene til mine Sønner, — og deler den anden med Dig. Det bliver ikke noget ..Overflødighedshorn" . . .109

Fru Martiu. O, Lyder! Du er god — og jeg er glad, det er Overflod nok!

Jahn

(afgides).

Fordømmeligt Snak! — Jeg tænker, man arbejder vel saa godt uden Aand som med Aand —

(han gaar.)

Anton.

Bliver Du ikke og spiser Middag med os, Jahn? Jahn.

Jeg var saa tænkt; men efter denne fornøjelige Katastrofe med Papas Abdikation til Fordel for Tidsaanden, tror jeg nok, jeg trækker mig tilbage.

Robert. Vil De forlade os, Herr Martin?

Jah n.

Ja, jeg har nemlig skrevet en Anbefaling for

en af mine Venner til en Karigadørpost; — men

nu ... tror jeg nok, jeg tager den selv. (Hilsende

rundt meget ceremonielt:) Farvel, mine Damer og Herrer!

lykkelig Fart med Tidsaanden! — Gid De, som

Papa siger: ikke maa tabe Vejret! (han stiger i Baaden, og Baadføreren stager Baaden rundt om Odden, medens Jahn staar oprejst og hilser.)

Robert

(til Anton, afsides).

Og nu, min Ven, er det ikke mig, men Din Fader, som skal lægge Gruudstenen til Dit Hus,170

forstaar Du. — Tal Du nu til ham, mens jeg sørger for Resten, (ud til Venstre. D. r. Ejiner følger efter ham.)

Anton.

Fader, Husker Du endnu Din Plan med at bygge Dig et lidet Hus herinde i Vigen?

Fru Martin.

Vort „Fredsberg"? Ak!

Anton.

Der er endnu en vakker Byggeplads.

Martin.

Til et lidet Alderdomsasyl for os To? (hun rækker sin Hustru Haanden:), Det var Vel tænkt, mill Søn. Vi faar se, — det kan maaske lade sig gjøre.

Anton

(idet Cecilie træder til).

Og saa har jeg en Bøn, Fader: vil Du lægge Grundstenen til Cecilies og mit nye Hjem?

Martin

(rørt og glad).

Med sand Glæde, min Søn! (han føier sig pludselig ængstet og vender sig til sin Hustru:) . . . Hvad siger Du. min Hustru, — jeg kan jo nok gjøre det? . . .

Fru Martin.

Ja, min Mand, det kan Du! — Ak, hvor Alting dog ender godt paa denne Dag! Ja jeg siger: Gud velsigne de Hjertemennesker!

(Under dette har Folkene forsamlet sig til Venstre og Musikken spiller Nationalsangen udenfor.)171

Robert. Herr Martin, Alt er parat.

Martin

(gaar, fulgt af Anton hen til Byggestedet. Anton bliver staaende nedenfor til Venstre, medens Martin gaar op paa Højden og lægger Stenen. Diderik er imens gaaet hen til Fru Martin, og Cecilie har stillet sig hos Anton. Musikken tier nu):

Min Søn, gid det Ord maa vinde Sandhed for Gud: at Dit Hus er grundlagt paa en Klippe. Velsignet være Dit Hjem og Din Arne! — Gid Alt, som udgaar derfra maa vinde Ære for Verden i Kraft af den Ære, som er vunden for Gud „inden Døre". »

D. v. Ejmer

(trykker rørt sin Søsters Haand).

Robert

(vinker ud til Venstre med et Tørklæde og raaber Hurra).

(Alle svinge med Hattene og raabe Hurra, medens der skydes udenfor og Fanfarerne falde ind).

Tæppet falder.

Digitaliserad av Projekt Runeberg och publicerad på
http://runeberg.org/indendore/.

Konverterad till .pdf, .epub, .mobi och .txt av Arkivkopia och publicerad på
https://arkivkopia.se/sak/runeberg-indendore.

Filen skapad 2018-12-17 14:46:06.988329